

Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Casa Corpului Didactic a Județului Bihor

Dascălul creștin

Revista educatorilor creștini

Anul VII, Nr. 12/ianuarie 2016

Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Casa Corpului Didactic a Județului Bihor

Dascălul creștin

Revista educatorilor creștini

Apare cu binecuvântarea
Preasfințitului Părinte Sofronie,
Episcopul Oradiei

ISSN 2069 - 3370

Editura Didactica militans
Casa Corpului Didactic Bihor
Oradea, 2016

Colectivul de redacție:

Președinte de onoare:

Preasfințitul Părinte Dr. Sofronie Drincec, Episcopul Oradiei

Președinte:

Pr. Prof. Florin Negruțiu

Vicepreședinte:

Prot. Prof. Radu Rus

Secretar:

Pr. Prof. Dorel Leucea

Membri:

Prof. Niculina Mihut

Prof. Călin Perțe

Prof. Vasile Juncu

„A educa înseamnă a cultiva curăţenia sufletească şi buna-cuviinţă a copiilor şi tinerilor, a-l creşte pe copil moral şi în evlavie, a avea grijă de sufletul lui, a-i modela inteligenţa, a forma un atlet pentru Hristos; pe scurt, a te îngriji de mântuirea sufletului lui. Educaţia este asemenea unei arte: artă mai mare decât aceasta nu există, pentru că, dacă toate artele aduc un folos pentru lumea de aici, arta educaţiei se săvârşeşte în vederea accederii la lumea viitoare.”

(Sfântul Ioan Hrisostom)

Cuprins:

<i>Gomboș Stelian Titus</i> (Secretariatul de Stat pentru Culte)	
Necesitatea religiei și a educației religioase	6
<i>Antoci Genoveva</i> (Liceul Teoretic „ <i>Vasile Alecsandri</i> ” Săbăoani, jud. Neamț)	
Educația în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur	9
<i>Ardelean Daniel</i> (Școala Gimnazială Nr. 1 Bătr)	
Necesitatea religiei și a educației religioase	11
<i>Balogh Marioara</i> (Liceul Teoretic „ <i>Nicolae Jiga</i> ” Tinca)	
<i>Nicolae Jiga – personalitate marcantă a liceului tincan</i>	15
<i>Bicăzan Floarea</i> (Universitatea „ <i>Aurel Vlaicu</i> ” Arad)	
<i>Poezia tradiționalistă – model pentru școala de mâine</i>	18
<i>Ciocănel Cristina</i> (Școala Gimnazială „ <i>Gheorghe Lazăr</i> ” Corbu, jud. Constanța)	
<i>Formarea de competențe prin valorificarea activităților extrașcolare/ extracurriculare</i>	25
<i>Marian Rodica</i> (Liceul Teoretic „ <i>Onisifor Ghibu</i> ” Oradea)	
<i>Crăciunul, prilej de bucurie sfântă</i>	31

Nichita Diana Simona (Școala Gimnazială „Dimitrie Cantemir” Oradea)	
<i>Valențe formativ-educative ale jocului didactic în predarea-învățarea religiei la ciclul primar</i>	34
Nojea Traian (Liceul Vocațional Pedagogic „Nicolae Bolcaș” Beiuș)	
<i>Biserica Ortodoxă Română în Uniunea Europeană. Probleme și perspective (III)</i>	38
Tomescu Ioana (Colegiul Tehnic „Traian Vuia” Oradea)	
<i>Obiceiuri și tradiții din zona Beiușului, însuflețite de amintirile copilului de odinioară</i>	47
Urdea Ramona Maria (Liceul Ortodox „Episcop Roman Ciorogariu” Oradea)	
<i>Tudor Arghezi – între credință și tăgadă</i>	50
Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării în revista „Dascălul creștin”	56

Despre primenirea duhovnicească a tinerilor în Hristos, prin Biserică...

Prof. *Stelian Titus Gomboș*

Secretariatul de Stat pentru Culte

Pe tot parcursul vieții pământești trebuie să trăim cu credința și convingerea că în Biserică toți suntem tineri, căci una este vârsta tinereții – cu aspirațiile și asperitățile ei inerente și firești – și altceva înseamnă a fi tânăr și receptiv din punct de vedere spiritual, adică în stare să primești mereu noi impulsuri, care te îmbogățesc și te împlinesc duhovnicește!...

Tinerii vin întotdeauna cu prospețimea și sinceritatea lor în modul de a aborda adevărurile vieții, ceea ce ar putea fi un important ajutor acordat societății pentru a se putea elibera de servituțile dedublării. Puritatea, curăția, sinceritatea, spontaneitatea și curajul tinerilor în analizarea, cu multă obiectivitate și imparțialitate, a problemelor lumii post - moderne pot veni în sprijinul maturilor și al vârstnicilor – care sunt generații rănite de atâtea experiențe negative și dureroase. Aceștia, la rândul lor, i-ar putea apăra pe tineri de a mai trece din nou prin astfel de experiențe!...

Tinerii trebuie să fie chemați să facă parte din viața de zi cu zi a slujirii Bisericii, căci fără ei cu siguranță că multe aspecte ale împlinirii și înaintării misiunii în social, de pildă, s-ar face cu mai multă dificultate!... Ei trebuie să vină la un soroc firesc al existenței în cetatea creștină și-n Biserică, cu un „snop” și un „bucet” de fapte strâns legate cu firul de cicoare al dragostei de Dumnezeu și de semenii și să ni se prezinte ca parte a întregului Ecclesiei!...

Tinerii, cu a lor tinerețe spirituală – care trebuie să fie o stare a „duhului” iar nu doar a vârstei, sunt chemați să reevalueze atitudinea apologetic-mărturisitoare și misionară în aceste vremuri de acțiuni prigonitoare, concertate împotriva Bisericii într-un număr mare și variat dintre care amintim câteva cum ar fi: desacralizarea, secularizarea și laxismul religios, arghirofilia și hedonismul precum și iconoclasmul post-modern, cu care ne confruntăm în aceste zile!... Toate acestea duc la înmulțirea păcatului și a patimii, care ajung să fie considerate drept „firești” și „normale” ori ele, de fapt, ne secătuiesc și ne vlăguiesc, din punct de vedere duhovnicesc!... Pentru combaterea acestora este nevoie de canalizarea tuturor energiilor sufletești și trupești ale omului, cu mult discernământ, bineștiind că cei cu care ne luptăm sunt fără de trupuri, răcnind ca un leu căutând pe cine să înghită, și să facem toate acestea convinși fiind că suntem membrii Bisericii lui Hristos, pe care, potrivit asigurărilor Sale, nici porțile iadului nu o vor birui!...

Vorbind, aici, de primenirea duhovnicească, ne referim la purificarea noastră duhovnicească ce trebuie să urmeze și să împlinească, în mod integral, învățătura Bisericii lăsată nouă moștenire de către Mântuitorul Iisus Hristos, Care, prin glasul Scripturii și al Sfinților Părinți, ne arată nouă calea (unică și autentică) ce duce la mântuire, parcurgând drumul de la „Chip” la „Asemănare”, adică de la „Biserica luptătoare” spre „Biserica Triumfătoare” a Împărăției celei veșnice a Cerului, care nu este din lumea aceasta (a păcatelor) dar este pentru lumea aceasta (a păcătoșilor)!...

Propovăduirea și mărturisirea noastră nu trebuie să fie una de „ghetou” ci una săvârșită în tot locul și în tot ceasul, cu timp și fără timp, pentru a ajunge la o curățire și o desăvârșire a lăuntrului nostru și al interiorului sufletesc al aproapelui nostru, oricare sau ori de unde ar fi acesta!.. Zic toate acestea pentru că, mai nou, observ o stare de instaurare a ispitei și a păcatului comodității, a triumfalismului și a autosuficienței, toate fiind mâinate de păcatul orgoliilor personale, adică a mândriei și a slavei deșarte!... Energia rămasă după toată răvășirea noastră moral-duhovnicească, o epuizăm prin provocarea și alimentarea patimii curiozității, a vanității, a satisfacerii plăcerilor și a păcatelor de tot felul, după care ajungem la deznădejdea celui prins cu geanta de droguri, ori la cea a sinucigașului – toate acestea din cauza diavolului care a reușit să ne înrobească, din punct de vedere psihic, moral-duhovnicesc, sufletesc și trupesc prin anihilarea pazei asupra celor cinci simțiri!...

Tendințelor bine cunoscute de instituționalizare sau elitism, tinerii creștini trebuie să le opună smerita participare la suferințele, încercările și bucuriile celor mulți, acceptând să aibă puterea, dreapta socoteală și capacitatea de a dori să rămână mereu tineri, pentru a avea interesul și entuziasmul de a fi permanent în comuniune cu oamenii, în și prin Biserică!...

În tot acest răstimp acordat, din bunătate divină, dobândirii mântuirii noastre, trebuie să învățăm foarte multe lucruri, în primul rând că nu suntem niciodată singuri, că Dumnezeu este mereu asupra fiecăruia dintre noi; să învățăm că trebuie să fim recunoscători celor care ne-au învățat, ne-au îndrumat și ne poartă de grijă și să nu-i judecăm pe cei care nu au putut fi alături de noi atunci când aveam nevoie!...

Întâlnim, deseori, foarte multe categorii de tineri: unii smeriți, alții orgolioși sau nerăbdători, unii foarte entuziaști alții foarte timizi, cu prejudecăți ori fără, și fiecare vine cu viața sa personală și cu o anumită personalitate la care noi (acolo unde este cazul) suntem chemați să contribuim la încreștinarea, la catehizarea, la împlinirea sau la desăvârșirea acesteia, având convingerea fermă că toți vor dobândi - în timp - ceva comun, și anume dragostea pentru Iisus Hristos și pentru aproapele, dragoste care trebuie să se materializeze în fapte concrete. Pot părea cuvinte mari, însă credem că fiecare dintre cei care aspiră la înfăptuirea și împlinirea acestui deziderat sacru păstrează mereu rugăciunea pe care o spunem ca un salut: „Doamne Ajută!”

Cu toții suntem pelerini pe fața acestui pământ și, iată, ne-am oprit, în aceste zile și vremuri, la tinerii, mereu alții, care vor prelua pe mai departe activitățile și acțiunile Bisericii și vor crește și ei, așa cum am crescut și noi, vor zâmbi și ei așa cum am zâmbit și noi, vor (de)săvârși mereu noi și folositoare fapte, și, astfel, societatea creștină ori încreștinată va avea în viitor familii credincioase și monahi adevărați; rugându-ne ca toate să se întâmple cu voia lui Dumnezeu și cu nădejdea că vor fi spre mântuire!...

Educația în viziunea Sfântului Ioan Gură De Aur

Prof. Genoveva Antoci

Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” Săbăoani, jud. Neamț

Frumosul cognomen ce i-a fost atribuit sfântului Ioan Hrisostom, acela de „Gură de Aur”, exprimă la superlativ elocvența și numărul mare de lucrări care îi aparțin. Sfântul Ioan Gură de Aur este singura personalitate a Bisericii care analizează problema educației în toată complexitatea ei, de altfel și marii dascăli precum, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigore de Nyssa, Sf. Augustin, au dezbătut în lucrările lor această problemă a educației.

Este autorul unei lucrări, unice în felul ei, atât prin planul său cât și prin ideile sale, un adevărat tratat despre educația copiilor, cea dintâi lucrare de pedagogie creștină pe care o are literatura bisericească, intitulată ***Despre slava deșartă și cum trebuie să-și crească părinții copiii***. Acest discurs, unic în felul său, rostit de Sfântul Ioan Gură de Aur probabil între 393 – 394, pe când era preot în Antiohia, are două teme pe care le dezvoltă în părți inegale. Prima parte critică „slava deșartă” a celor care susțineau spectacolele și jocurile publice din Antiohia, doar de dragul faimei și a elogiilor primite din partea comunității, sfârșind adeseori în sărăcie și dispreț, iar în partea a doua, și cea mai substanțială a discursului, este dedicată temei educației copiilor de la naștere și până la căsătorie.

Ca un maestru în morală, Sfântul Ioan Gură de Aur găsește originea răului de care suferea societatea timpului său în lipsa educației sănătoase a copiilor. Voi exemplifica prin câteva citate:

„Din lipsa de educație a copiilor vin morțile timpurii, bolile grozave care stăpânesc pe părinți și pe copii, de aici pagubele, tulburările și miile de rele”¹.

Un copil fără educație „este dușman și vrăjmaș comun al tuturor și al lui Dumnezeu și al naturii și al legilor și al vieții de obște a noastră a tuturor”².

Se poate observa din aceste exemple, că Sfântul Ioan consideră problema educației o problemă a societății, „a vieții de obște, a noastră a tuturor”, viața obștii bine legată de Dumnezeu și de natură este cea care motivează, care o justifică.

În programul său, Sfântul Ioan afirmă că educația în familie începe încă în perioada de mic copil, astfel că familia constituie locul și leagănul educației. La această vârstă face referire și

¹ Sf. Ioan Hrisostom, tom XL VII – LXIV in J.-P. Migne(MG 47,col.354), Patrologie greaca(PG), 167 VOL., Paris, 1857-1866

² MG, 54, col. 598

pedagogul Pestalozzi, când a afirmat că „*Iisus Hristos a fondat opera moralității pe demnitatea divină și natura omenească din copii*”.³ Prin urmare, familia este cel dintâi și cel mai de seamă factor în procesul educațional. Familia are dreptul și datoria unei educații morale, etice și religioase, este locul în care are loc educarea integrală a copiilor.

Rolul principal în realizarea educației îl au părinții, care trebuie să procedeze precum pictorii și sculptorii. „*Dați-vă osteneala – ne învață Sfântul Ioan – ca să construiți lui Dumnezeu minunate statui: observați și darul pe care-l au de la natură spre a-l dezvolta, dar și cusurul de la natură spre a-l îndepărta*”.

Sfântul Ioan propune Sfânta Scriptură drept conținut educațional, mereu actual și adecvat fiecărei vârste spirituale sau intelectuale în parte. Cuvântul lui Dumnezeu rămâne răspunsul veșnic mulțumitor pentru toate solicitările venite în împrejurările concrete ale vieții, și deși rămâne în chip unitar se adresează fiecărui participant al actului educațional, potrivit particularităților proprii, deoarece reprezintă mesajul lui Dumnezeu adresat fiecăruia dintre noi.

Pornind de la comparația pe care sfântul Ioan o face între sufletul copilului și o cetate, în care cetățenii – în cazul nostru cuvintele – intră și ies prin cele cinci simțuri. Conștientizând că orice cuvânt lucrează în sufletul copilului așa cum hrana acționează în trup, putând face bine sau rău, sfântul Ioan oferă o importanță covârșitoare lucrării cuvântului lui Dumnezeu.

Ideile sfântului Ioan sunt extrem de actuale și dacă ne gândim la educație. La fel ca în vremea sa, și astăzi părinții – educatorii, pierd uneori din vedere cea mai importantă sursă a educației și anume cuvântul lui Dumnezeu. Orice carte sau manual care urmărește într-un fel sau altul educarea copiilor sau a tinerilor, se fundamentează pe o viziune pur omenească și de aceea utilitatea sa se oprește într-un anume punct, iar conținutul este supus mereu schimbărilor. Acest neajuns poate fi împlinit dacă înțelegem educația, așa cum a privit-o sfântul Ioan Gură de Aur, ca o acțiune firească, derivată din responsabilitatea părintelui sau a educatorului, care nu exclude conținuturile educației profane, dar care este fundamentată pe valorile religioase, singura sursă care poate oferi o călăuzire adecvată atât pentru viața aceasta, cât și pentru cea viitoare.

Bibliografie:

- C.Cucoș - *Educația religioasă, repere teoretice și metodice*, Ed. Polirom, 1999, Iași,
C. Maria Bolocan – *Catehetica și didactica religiei*, Ed. Sf. Mina, 2008, Iași

Necesitatea religiei și a educației religioase

Prof. *Daniel Ardelean*

Școala Gimnazială Nr. 1 Bătăr

Educația este un fenomen ontic ce ființează în cadrul sistemului social. Ea poate fi concepută într-un mod mai extins ca o întâlnire între individ și societate, și întreaga viață socială poate fi marcată de acest proces permanent¹.

Educația se desfășoară în cadrul societății și acționează asupra formării și consolidării personalității umane.

Se știe faptul că dezvoltarea psihică este rezultatul interacțiunii dintre factorii interni și externi. Se consideră că în cadrul acestor factori educația are rolul preponderent datorită specificului acțiunii sale ce se manifestă nu numai direct ci și indirect prin intermediul celorlalți factori².

Educația religioasă este una din componentele actului educației, alături de educația intelectuală, educația civică, educația estetică, educația profesională și educația fizică.

Religia este deodată cu omul și necesitatea educației religioase este condiționată de necesitatea religiei în viața omului.

Dimensiunea religioasă face parte din istoria culturii și civilizației umane, iar faptele și expresiile religioase, consemnate de-a lungul istoriei în diverse forme, precum credințele și practicile rituale, fac parte din patrimonial umanității. Dacă s-ar respinge sau înlătura această dimensiune religioasă din perimetrul pedagogic, aceasta ar echivala cu un “analfabetism religios” ale cărui consecințe s-ar răsfrânge nefast asupra formării omului în societatea de astăzi³.

Ca disciplină de învățământ, religia îndeplinește rolul unui liant între disciplinele care l-au pierdut ori l-au exclus pe Dumnezeu din conținuturile lor. Învățând religia, elevii vor înțelege mai bine scopul viețuirii omului în lume și își vor explica toate fenomenele ce se petrec în jurul lor, deoarece religia îl formează pe om pentru sine, dar și pentru societate. Aceasta trebuie să fie studiată la diferite niveluri pentru că dezvoltarea psiho-fizică durează până la finalizarea liceului și influențează modul de gândire și formarea spirituală a viitorului om matur⁴.

¹ Ioan Nicola, *Tratat de pedagogie școlară*, Ed. Aramis, București, 2003, pp. 18-19.

² *Ibidem*, pp. 103-104.

³ *Ibidem*, p. 236.

⁴ Pr. Prof. Dr. Sebastian Șebu, *Metodica predării religiei*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2000, p. 19.

Religia este o necesitate a naturii umane, nu numai o poruncă divină, deoarece numai în El și prin El omul poate să ajungă la scopul final al existenței sale –desăvârșirea și poate afla răspunsuri la multe întrebări sau probleme la care știința a rămas neputincioasă.

Știința și religia se află în relație de complementaritate. Cele mai complexe și mai rafinate concepte teoretice asupra ființei umane duc spre adevărul fundamental potrivit căreia ea este rezultanta osmozei a două dimensiuni fundamentale: dimensiunea rațională și dimensiunea spirituală. Fiecare din aceste dimensiuni își are funcțiile sale și numai atunci când se întâlnesc și se întrepătrund, ființa umană se află în plenitudinea existenței sale. Reiese de aici că ființa umană se raportează atât la lumea din afară, cât și la lumea sa proprie prin cunoaștere și credință⁵.

Știința și religia se află într-o relație de complementaritate și prin modalitățile lor de raportare la lume, cunoaștere și revelație. Dacă prin știință, omul înzestrat cu raționalitate, se raportează la realitatea factuală, prin religie, înzestrat fiind cu instrumentele revelației, trăirii și simțirii, omul se orientează spre transcendent, spre acel ceva”dincolo”, care îi permite în acest fel o viziune integrală ce cuprinde deopotrivă atât caracteristicile “profanului”, cât și pe cele ale “sacralului”⁶.

Antropologia modernă numește omul “animal religios”, considerând astfel ca element definitoriu ce deosebește pe om de animal, religia. Acest deziderat pare a fi veridic, deoarece religia e o proprietate ce aparține exclusiv sufletului omenesc. Potrivit psihologiei moderne, nu există idei înnăscute, ci numai dispoziții originare în om, în chip virtual, care se actualizează sub influența impresiilor dinafară și a dezvoltării conștiinței de sine și de lume. Astfel, ideea de Dumnezeu și de religie este înnăscută spiritului omenesc în același fel ca și legile fundamentale ale cugetării sănătoase, ale Logicii. Deci, ceva religios, există înnăscut în noi, dar aceasta nu este o idee, ci numai o nemulțumire adâncă, nesatisfacerea sufletului uman de către nimic mărginit, și aspirația vie, impulsul către ceva mai înalt, necondiționat, veșnic, ca și putința de a pătrunde în infinit, care este necondiționat și veșnic⁷.

Psihologia contemporană numește impulsul către ceva mai înalt, trebuință religioasă, iar filosofia îl numește “instinct metafizic”, vorbindu-se astfel despre un “apriorism logic” și de un “apriorism psihologic” al religiei.

Apriorismul logic indică faptul că religia e un dat al vieții noastre sufletești, care ne impune să găsim fenomenalității un sens prin raportare la ceea ce este transcendent și etern. Rațiunea omenească, pentru a putea valorifica existența sub raport științific, moral și estetic, presupune

⁵ Ioan Nicola, *op. cit.*, p. 238.

⁶ *Ibidem*, pp. 238-239.

⁷ Pr. Ioan Bunea, *Valoarea educativă a religiei*, în rev. Revista Teologică, anul XXXIV, nr. 9-10/1944, pp. 419-420.

necesitatea unei realități obiective a divinității, care să garanteze realizarea acestor valori raționale. Astfel, religia e condiția culturii și norma apriorică a spiritualității și umanității⁸.

Apriorismul psihologic al religiei consideră religia ca o categorie psihică a omului, adică religia face parte din structura ființei sufletești a omului încă de la cele dintâi manifestări ale vieții, ca sentiment religios primar, ce n-a fost creat prin derivare din alte sentimente, pe cale evolutivă sau socială. Partea care scapă înțelegerii logice este elementul sacrului, element ce se întrevede ca teamă sfântă, similară cu cutremurul pe care-l simte creatura față de Ziditor, cu umilința sau cu adorația în fața Creatorului⁹.

Trebuința sau predispoziția religioasă fiind înrădăcinată în fibrele vieții omenești, rezultă că ea trebuie satisfăcută, creându-se climatul prielnic unei dezvoltări rodnice. Misiunea educației este de a revela și de a fructifica crâmpiele de noblețe cu care omul vine pe lume la naștere. Îi revine educației marea datorie de a afla mijloacele cele mai eficace, cu ajutorul cărora omul să-și cizeleze această armătură nobilă, pentru a putea subjuga ferocitatea ce se luptă să ajungă să domine ființa umană¹⁰.

În procesul de dezvoltare, cristalizare și potențare a viabilității religiozității din om, rolul hotărâtor îl au mediul familial, social și cosmic, precum și frământările sufletești intervenite în viața individului.

Marele teolog, Păr. Prof. Dr. D. Stăniloae vorbind despre proveniența credinței, atât sub aspectul conținutului, cât și privită ca act, afirmă că aceasta nu se dobândește și nu se dezvoltă decât printr-un om sau printr-o societate care o mărturisește. Referindu-ne la sufletul receptiv al copiilor, vom înțelege ce înrăurire puternică au părinții, prin sfaturile lor, atitudinea și prin religiozitatea sau ireligiozitatea lor, în educația religioasă a copiilor. Credințele religioase trec de la părinți la copii ca o comoară de mare preț, altoindu-se pe fondul imaculat al capacității lor morale naturale¹¹.

Școala contribuie și ea la clarificarea și conturarea noțiunilor religioase, îmbogățind credința în conținutul ei și creând un reazăm trăirilor religioase de mai târziu. Biserica adaugă vieții religioase ținuta de gravitate și fast, atmosfera de sfințenie și mister¹².

Cât privește mediul cosmic, acesta își are și el partea lui în dezvoltarea religiozității, prin frumusețea, armonia și finalitatea naturii, dar și prin evenimentele grandioase ce se perindă în cadrul lui¹³.

⁸ *Ibidem*, pp. 420-421.

⁹ *Ibidem*, p. 420.

¹⁰ *Ibidem*, p. 422.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*, p. 423

¹³ *Ibidem*, p. 423.

Religia are o latură subiectivă și una obiectivă. Partea subiectivă este dată de ceea ce se simte, de trăirea sentimentului religios, iar partea obiectivă este dată de învățătura de credință, de ceea ce se învață. Pentru realizarea laturii obiective fără de care latura subiectivă nu are valoare, s-a reintrodus religia ca disciplină de învățământ.

Fiind o necesitate a firii umane, celor care cred în Dumnezeu, religia le aduce încredere în mila și ajutorul divin, dar și nădejdea dobândirii vieții veșnice. Acelora care încă nu cred în Dumnezeu, Religia le oferă răspunsul la frământările fundamentale ale vieții și le arată ce a adus religia creștină în lume: credința mântuitoare în Domnul Iisus Hristos, concepția creștină despre lume, om și viață veșnică, libertatea de a săvârși binele, comuniunea sfinților, Cartea vieții-Biblia, Biserica –așezământ al mântuirii, așezăminte sociale, școli întemeiate prin Biserici, dezvoltarea culturii, precum și un nou sistem pedagogic¹⁴.

¹⁴ Pr. Prof. Dr. Sebastian Șebu, *op. cit.*, p. 19.

Nicolae Jiga – prsonalitate marcantă a liceului tincan

Prof. Mărioara Balogh

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga” Tinca

In perioada 2-5 octombrie 2015 s-a sărbătorit a șaptea ediție a zilelor liceului nostru, care poartă numele lui „Nicolae Jiga”. De ce octombrie?

Pentru că este luna în care s-a născut cel care a dat numele acestei școli. S-au împlinit în acest an, 225 de ani de la nașterea lui Nicolae Jiga și 145 de ani de la moartea sa. În acest an zilele școlii au coincis cu un proiect al Primăriei în parteneriat cu Primăria Jadany din Ungaria. În acest context au avut loc o serie de activități culturale desfășurate de copiii din liceul nostru sub îndrumarea domnilor profesori. Au avut loc concursuri pe teme generale, prezentări de pliante, concursuri sportive, dansuri populare și moderne.

În continuare am să prezint viața și activitatea acestui om, care a avut un rol important pentru localitatea noastră. Nicolae Jiga nu este un mare descoperitor, nici un mare savant și mult timp nimeni nu și-a mai amintit numele lui. A trăit și a murit ca un om obișnuit. Și totuși...

Nicolae Jiga a fost negustor. A absolvit două clase primare și a intrat ucenic să-și câștige pâinea. Ba chiar și-a câștigat cu destulă trudă averea. Se știe că oamenii care câștigă banii prin forțele lor știu să-i cheltuiască chibzuit. Și totuși, acest om care a avut familie și 3 copii s-a gândit, la un moment dat, să rupă o parte din ceea ce avea familia și copiii săi și să facă școli și biserici. Minte și sufletul ființei omenești.

În 1839 este numit inspector peste școlile din Bihor, funcție pe care o va deține până în 1870. În această calitate, Jiga intră în contact cu realitatea dură a școlilor românești, cu mizeria în care trăiesc elevii și începe să acorde ajutoare, la început câte puțin, sub formă de mâncare și haine, apoi cu sume tot mai mari destinate bisericii, școlilor, culturii.

A construit pe banii săi turnul bisericii din satul natal, a cumpărat locul pe care se va ridica biserica ortodoxă română din Tinca, județul Bihor, și a contribuit financiar la ridicarea acesteia. A sprijinit cu bani renovarea bisericii ortodoxe din Sârbi, județul Bihor. A ajutat anual câte 20 de tineri studenți români ortodocși cu câte 50 de florini anual. A contribuit cu bani la repararea de

biserici, a donat terenuri și imobile către biserici și școli, a înființat un fond pentru ajutorarea românilor care nu aveau suficienți bani pentru a-și deschide o prăvălie, a susținut tipărirea unor cărți și multe altele.

Cea mai importantă realizare a lui Nicolae Jiga fost înființarea unei fundații cu un capital de 40.000 florini, cu scopul de a asigura burse pentru studenții români. În 1869 a mai înființat o fundație, cu capital de 6.000 florini, dedicată susținerii elevilor români de la liceul din Beiuș. Nicolae Jiga a luptat pentru copiii și tinerii din școală. Pentru a încerca să dea o șansă celor care, poate, nu o aveau.

Moștenirea: Liceul Teoretic din Tinca, județul Bihor, poartă numele de "Nicolae Jiga". O stradă din centrul municipiului Oradea, județul Bihor, a fost denumită după numele lui Nicolae Jiga, precum și o stradă din localitatea noastră.

Două rânduri pentru moștenirea lui Jiga. Poate vi se pare puțin. Și mie mi s-a părut la început. Două rânduri pentru fapte înșirate de posteritate una după alta, dar care, luate rând pe rând, sunt sigură că au fost o luptă zilnică pentru acest om.

Dar adevărata moștenire a lui Nicolae Jiga sunt copiii și tinerii unei școli care-i poartă numele. Astăzi vorbim foarte mult despre a da o șansă. Poate nici nu înțelegem, de multe ori, ce semnificație au aceste cuvinte. Ele au totuși o semnificație. Atunci când ne este greu și avem

impresia că nu avem nicio șansă, să ne gândim că o avem pe aceea de a învăța într-o școală adevărată și că nu trebuie să o ratăm. Văd uneori cu tristețe că învățătura nu mai reprezintă o valoare pentru oameni. Probabil pentru că nu ne imaginăm ce ar însemna dacă nu am avea parte de ea.

Se cuvine ca, an de an, să-l sărbătorim pe reprezentantul liceului nostru. Generații după generații de copii trebuie să afle că, dacă în Tinca avem astăzi un liceu, el are la temelie la o părticică din numele unui om de mare valoare, pe care, datorită altor oameni de valoare, istoria nu l-a uitat.

Donația lui Nicolae Jiga pentru școala și biserica din Tinca nu reprezintă cel mai important act filantropic al acestui om. Ea este una din multele fapte de bine pe care acest om uimitor pentru orice epocă le-a făcut. Acest om a avut o viziune și viziunea lui nu a fost un sac cu bani ci școli și biserici.

Elevii noștri trebuie să fie mândri că școala lor nu poartă un număr, ci un nume. Dacă cineva îi întreabă cine a fost Nicolae Jiga, ei trebuie să poată spune, cu mândrie, cine a fost și de ce îi purtăm numele.

În memoria lui Nicolae Jiga și a ceea ce a lăsat în urma sa, preotul paroh Iancu Ninel a oficiat un parastas de pomenire la Biserica Ortodoxă din Tinca, fiind omagiat ca un adevărat erou.

Poezia tradiționalistă – model pentru școala de mâine!

Prof. drd. *Floarea Bicăzan*
Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad

Rezumat

Curentele literare născute la noi în țară în perioada interbelică își regăsesc rădăcinile în scrierile primei jumătăți a veacului al XIX-lea, cele ce au marcat fondarea viitorului edificiu al unei literaturi naționale, originale și unitare, menită să răspundă deopotrivă nevoilor spirituale ale populației românești din principate și din provinciile aflate la acea vreme sub stăpâniri străine. Că s-au numit „tradiționaliști”, „gândiriști” sau „moderniști”, toți acești truditori ai condeiului au fost legați organic de tematica propusă de înaintași, de istoria națională, de folclorul și tradițiile noastre, de natură și frumusețile românești, astfel rămânând pentru noi profunde modele de urmat.

Cuvinte cheie: poezia tradiționalistă, istorie, tradiție națională, arhaic, religios.

Summary

The literary currents born in our country in the interwar period found its roots in the writings of the first half of the nineteenth century, which marked the foundation of the future building of a national, unitarian and original literature designed to meet the spiritual needs of the population both in the Romanian principalities and provinces at that time under foreign rule. Whether they were called "traditionalists", "thinkers" or "modernist", all these toilers of pen were organically tied to the theme proposed by the forerunners, by national history, by our folklore and traditions, by nature and our Romanian beauties and thus remain for us deep models to be followed.

Keywords: traditionalist poetry, history, national traditions, archaic religion.

O sinteză, întocmită de către criticii occidentali, privitoare la evoluția istorice a literaturii în țările central și est-europene încearcă să creioneze un profil al „tradiționalismului” zonei însă, în ce ne privește, îl asociază cu „orientalismul” provincial, de sorginte bizantină, cu alte cuvinte avem parte de o interpretare simplistă și limitativă.

Dintr-o anume perspectivă, tematicile surprinse de autori ar face referire restrictiv, fie la universul pastoral, ancestral, imobil, limitat, „locul în care nu s-a întâmplat nimic”, exemplificat prin poezia „Pe decindea Dunării” a lui Voiculescu, fie la pitorescul traiului rural, rudimentar al unor comunități, ca în nuvela „Împărăția apelor”, a lui Kesarion Breb, ori la glorificarea trecutului eroic, în acest caz ilustrat de nuvela „Creanga de aur” a lui Sadoveanu¹.

Este adevărat că pastelurile lui Alecsandri din epoca junimistă reprezintă structura în jurul căreia se vor edifica modelele clasice ale pitorescului poetic românesc, elemente ce vor inaugura etapa maturizării poeziei bucolice autohtone, ilustrate pregnant în creațiile lui Coșbuc și Eminescu, în ciuda diferențelor de abordare tematică și stilistică l-a care au apelat². La fel de adevărat este și faptul că evoluția pastorală românești este legată organic de aportul folclorului autohton, dinamică evidențiată de Ion Pillat și de alți literați care definesc creația populară ca „prim clasicism românesc”³.

Cu toate acestea, ar fi nedrept ca „tradiționalismul” românesc să fie etichetat drept imobil, anchilozat, lipsit de diversitate sau reticent față de modernitate. De pildă, elementul ce ar putea fi surprins ca fiind definitoriu în arta poetică a modernistului Ion Barbu, în manifestarea ei arhetipală, ni-l indică chiar autorul. „Ceea ce ar putea fi numit modern în poeziile mele” – afirmă el – „nu este altceva decât veriga de legătură cu trecutul îndepărtat al poeziei”⁴, adică Pindaricul, sau că „singura inovație nu este decât o preexistentă cugetare, dar acum redescoperită”⁵, ori că noul lirism restaurează „modelul doric (al lirei), echivalent cu simplitatea muzicii bisericești”⁶.

Ar putea fi vorba de tematica dezrădăcinării, prezentă în creațiile și ea în tematica unor precursori „sămănătoriști”, abordare ce exprimă, pe de o parte sentimentul apartenenței la o lume ideală, armonioasă și stabilă, iar pe de altă parte dorul după acest paradis pierdut, nostalgia

¹ Marcel Cornis-Pope, John Neubauer, *History of the Literary Cultures of East-central Europe*, Vol. 2, John Benjamins Publishing Co., Amsterdam, 2004, p. 239.

² Gabriela Danțiș, *Poezia bucolică românească*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000, p. 50.

³ *Ibidem*.

⁴ Ion Valerian, *De vorbă du domnul Ion Barbu*, în Ion Barbu, *Pagini de Proză*, (editor Dinu Pillat), Editura pentru Literatură, București, 1969, p. 43.

⁵ Ion Barbu, *Poezia leneșă*, în Ion Barbu, *Pagini de Proză*, (editor Dinu Pillat), Editura pentru Literatură, București, 1969, p. 86.

⁶ Ion Barbu, *Evoluția poeziei lirice după E. Lovinescu*, în Ion Barbu, *Pagini de Proză*, (editor Dinu Pillat), Editura pentru Literatură, București, 1969, p. 86.

inocenței și purității regăsite numai în ruralitate și rusticitate, simțăminte complementare a căror prezență tangibilă inundă lirica lui Șt. O. Iosif și Goga⁷. Ambii, români ardeleni, trăiesc și expun în operele lor sentimentul de inadaptabilitate, ca efect imediat, deși viețuiesc și se desăvârșesc profesional și artistic printre românii din Regat.

S-a mai spus că „tradiționaliștii” se mărginesc la reluarea temelor și formelor lirice tradiționale, adorații ale naturii ori ale istoriei naționale, performând într-o măsură neînsemnată pe tărâmul inovării expresiei artistice⁸. În realitate, numai în aparență „tradiționalismul” este opusul modernismului. În poezie acest curent este într-adevăr continuatorul tematicilor lirismului rural promovat în arta poetică a lui George Coșbuc și Octavian Goga, ori cultivat în producțiile „semănătoriștilor”, dar „tradiționaliștii” ni le înfățișează în veșminte noi, conforme cu moda timpului.

Nicolae Manolescu nu este de acord cu aceste critici, în opinia sa „tradiționalismul nu e decât o formă de modernism (...) tradiționalismul nu e convertirea semănătorismului; tradiționalismul e un stil, o formulă inventată de poeți moderni, ieșiți adesea din școala simbolismului”⁹.

O atare, paradoxală, configurație este generată de însăși diversitatea direcțiilor literare care au contribuit la coagularea „tradiționalismului”, pentru că în esența sa, la fel ca și „modernismul” – în analiza unor critici – nu se definește drept curent literar în sine, ci mai degrabă ca o expresie temporală ale unor stări de lucruri. „Poeți care au fost socotiți de unii tradiționaliști au fost situați de alții în categoria cealaltă, și invers” – constată Manolescu, exemplificând în acest sens cu încadrările stabilite de către George Călinescu în privința lui Aron Cotruș și G. Bărgăuanu, pe care ilustrul critic îi așează în rândul moderniștilor¹⁰.

O diferențiere riguroasă va conduce inevitabil la o și mai profundă și mai precisă clasificare a actorilor prezenți pe scena „tradiționalistă”. Astfel, se va contura o grupare a „tradiționaliștilor” de factură religioasă, reprezentată de Vasile Voiculescu și Nichifor Crainic, o alta a „tradiționalismului decorativ”, ilustrată de D. Ciurezu, Radu Gyr, G. Vania, V. Carianopol, N. Crevedia, Z. Stancu, una specială, a „ardelenilor”, alcătuită din Ștefan Baciuc, Aurel Marin, Vlaicu Bârna, Grigore Popa, Radu Brateș, Dimitrie Danciu, Lucian Valea, alta a „iconarilor” susținută de I. Vesper, Traian Chelaru, Mircea Streinul, Teofil Lianu, E. Ar. Zaharia și, în fine, cea a „ortodoxiștilor” alcătuită din Sandu Tudor, Paul Sterian, George A. Petre, alături de care ar putea fi înregistrați „ortodoxiștii prin raliere”, clasicizanții, beneficiarii statului de colaboratori, precum

⁷ Gabriela Danțiș, *op. cit.*, p. 73.

⁸ Daniel Luca, *Dinamica prozei în perioada interbelică. Studii de literatură română*, Editura Lumen, Iași, 2009, p. 48.

⁹ Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei*, Editura Timpul, Reșița, 1996, p. 25.

¹⁰ Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei*, Editura pentru Literatură, București, 1968, p. 43.

Tudor Arghezi, Ion Minulescu, Al. Philippide, Demostene Botez, Emil Isac, Ion Marin Sadovoanu, Ion Vinea etc., apoi prozatorii Cezar Petrescu, Gib I. Mihăescu, Mateiu Ion Caragiale, E. Bucuța, Victor Ion Popa, N. M. Condiescu, Victor Papilian, Viintilă Horia, Olga Caba, dramaturgii Lucian Blaga, A. Maniu, Dan Botta, Ion Marin Sadoveanu, Victor Ion Popa, Vasile Voiculescu, Victor Papilian, ori filozofii, criticii, eseștii, printre care se numără George Călinescu, Mircea Eliade etc.¹¹.

În consecință, cele două mari direcții, aparent antagoniste, „nu exprimă noțiuni estetice, nici curente literare care să se definească printr-o estetică și stilistică proprie; mai degrabă ele exprimă o situație specifică a literaturii române din ultimele două decenii înaintea Primului Război Mondial și din perioada interbelică” – opinează Alin Mihai Gherman¹².

La rândul său, el își argumentează afirmația prin prisma analizei multitudinii grupărilor literare ce s-au focalizat în jurul tematicii „gândiriste”, începând cu posteritatea epigonică eminesciană și mergând până la pleiada de autori care a gravitat în sfera unor periodice de profil, precum „Semănătorul”, „Viața Românească” și „Gândirea”, urmând același algoritm, în structura intimă a modernismului pot fi regăsite elemente ce țin de post-eminescianism, semănătorism, simbolism, suprarrealism, avangardism interbelic, ori producții ale unor publiciști care au colaborat cu eclecticele periodice „Revista fundațiilor regale”, „Adevărul literar și artistic” sau „Viața Românească”¹³.

În raport cu o sintagmă mai nouă, „tradiționalismului” românesc s-ar încadra destul de bine conceptului „unității în diversitate”, calitate care însă nu i-ar știrbi autenticitatea și ancestralitatea, cu toate că o parte din tematicile abordate de autorii „tradiționaliști” își regăsește paternitatea în poezia pastorală occidentală. Frescele zugrăvite în producțiile lor literare evocă imagini mitice ale „vârstei de aur”, dominantele iluzoriei epoci fiind inocența, pacea, tihna și belșugul¹⁴.

Elogiul vieții elementare, al pastoralului, exaltă în cuprinsul întregii creații poetice din perioada interbelică grație inserției panteonului divinităților arcadice în existența mundană a spațiului arhaic. Zeitățile se implică în viețile oamenilor și ale animalelor, le tutelează și le ocrotesc destinele. Panteonul campestru, dominat de Pan, la Blaga¹⁵, sau de Faun, la Virgil Gheorghiu, dincolo de a reprezenta numai o expresie a teluricului, întruchipează contopirea divinului cu creația, cu viața elementară¹⁶.

¹¹ Dumitru Micu, „Gândirea” și gândirismul, Editura Minerva, București, 1975.

¹² Alin Mihai Gherman, *O perspectivă ambiguă: Tradiționalism și modernism în literatura interbelică*, în *Annales Universitatis Apulensis, Seria Philologica*, tom 3, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, 2005.

¹³ *Ibidem*..

¹⁴ Gabriela Danțiș, *op. cit.*, p. 15.

¹⁵ George Gană, *Poezia lui Lucian Blaga*, în Lucian Blaga, *Opere*, vol. 1, Editura Minerva, București, 1982, p. XXXIV.

¹⁶ Gabriela Danțiș, *op. cit.*, p. 73.

În viziunea lui Blaga însă mitologia capătă o largă și liberă interpretare, fidelă spațiului arcadian, un univers în care întregul regn al creației cosmice, om, animale, plante, viețuiesc foarte aproape de fondul pur și absolut al începuturilor¹⁷. Transpusă în spațiul rural românesc, viziunea sa include toate elementele obârșiei noastre precreștine, împărați, urși, păsări, balauri, care străbat un veritabil eden silvestru¹⁸.

Ion Pillat, în schimb, mai ancorat „teluricului autohton” este încercat de nostalgia copilăriei pierdute. El dă frâu liber imaginației elegiace prin rememorarea locurilor și clipelor dragi, valori pe care le reactualizează pe calea sugestiei, inovând astfel un nou criteriu al poeticului¹⁹.

Fidel admirator al cadrului artistic autohton, Ion Pillat rămâne un creator contemplativ, un credincios al clasicității românești, în special al lui Alecsandri, față de care nutrește o statornică admirație. Amprenta clasicității îl marchează de la începutul formării sale și îl va urmări constant de-a lungul întregului proces de maturizare și perfecționare pe care-l va parcurge²⁰.

În opera sa, raportul trecut-prezent este o reflecție a „câmpului strămoșesc” de la Florica și Miorcani, a locurilor de sorginte boierească, încărcate de plasticitatea înconjurătoare, de perfecțiunea formelor și de echilibrul interior al lucrurilor²¹. „Pentru regiunile de altitudine ale versului *pillatian*, focarul de influență al filonului liric, personal, nu îl constituie unitățile dispartate ale universului familiar (bunicul, bunica, via, casa părintească, amintirea, copilăria), ci un principiu de ordin general: mai întâi un raport cuprinzător pe scara timpului – trecut, prezent; prezentul imediat și timpul în sine – apoi un raport de corespondență între micro și macrocosm” – apreciază criticul Mircea Tomuș²².

În cel privește pe Voiculescu, încă de la primele poezii îi poate fi sesizată preocuparea în a crea nuclee epice, înclinație ce anticipează interesul pentru proza fantastică pe care o va elabora mai târziu. În buna tradiție a lui Coșbuc și Alecsandri, poetul își construiește relatarea epică a poemului „Din Țara Zimbrului” în jurul unui personaj imaginar, alegoric, dar reprezentativ pentru tipologia eroului român al Primului Război Mondial²³.

Analiza creației lui Vasile Voiculescu, realizată de Ileana Claudia Spineanu, gravitează în jurul idiostilului ce îmbracă atât de omogen întreaga operă a marelui om de cultură, încât o

¹⁷ Gabriela Danțiș, *op. cit.*, p. 100.

¹⁸ George Gană, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, Editura Minerva, București, 1976, p. 229.

¹⁹ *Ibidem*, p. 73.

²⁰ *Visări păgâne* (1912), *Eternități de-o clipă* (1914), *Iubita de zăpadă* (1915), *Grădina între ziduri* (1919-1920), *Pe Argeș în sus* (1923), *Satul meu* (1925), *Biserica de altădată* (1926), *Întoarcere* (1927), *Limpezimi* (1928), *Caietul verde* (1932), *Scutul Minervei* (1933), *Poeme într-un vers* (1935), *Țărm pierdută* (1937), *Balcic* (1940), *Umbra timpului* (1940) etc. Apud: *Ibidem*, p. 97.

²¹ Mircea Tomuș, *Cincisprezece poeți*, București, Editura pentru Literatură, 1968, p. 132.

²² *Ibidem*.

²³ Ion Apetroaie, *V. Voiculescu*, Editura Minerva, București, 1975, p. 295.

abordare strictă numai a unuia dintre genurile literare exersate de scriitor ar conduce la sărăcirea nivelului de înțelegere a viziunii artistului²⁴.

El uimește auditoriul nu numai prin numărul mare de volume de poezie publicate²⁵, performanță mai rar întâlnită în perioada interbelică²⁶, cât prin meșteșugul cu care își prezintă poezia, utilizând în acest scop modelele și metodele învățate de la înaintașii maeștri ai breslei, Alexandru Vlahuță și Panait Cernea în tinerețe, Macedonski și Alecsandri mai apoi, până la Eminescu, Topârceanu, Hogaș, Goga și Coșbuc.

Dominanta primului volum de poezii este expresia unor reminiscențe sămănătoriste, inspirate din condiția satului natal, pierdut undeva într-un Bărăgan arhaic în aerul căruia mai plutesc încă reminiscențe ale Evului Mediu timpuriu, ale vremurilor primilor creștini martiri. Scenografia este încărcată de belșugul primar „cu spor de flori și ape, de pui și miei molatici”, de „gunguritul hulubilor” ce umplu crângul, de îndumnezeirea ce-și face simțită prezența prin darurile sale²⁷. „Poetul cânta satul, «casa noastră, tihnită-n rost și-n robot», cu prisacă și bătătură plină de pelin, izmă, cimbru și rochița rândunelii, peisajul montan cu vulturi și șoimi, într-o deplină familiaritate cu cerul și într-o ținută etică în stare să acorde atenție și spinilor, «copiii vitregi, oropsiți ai firii»“ – subliniază Alexandru Piru²⁸.

Propriul stil al poetului începe să se impună odată cu volumul „Poeme cu îngeri”, iar nevoia de inovație își face simțită prezența în opurile „Destin” și „Urcuș”, ultimul dintre acestea de un rafinament aparte în ce privește arta imaginilor²⁹. „Motivele tradiționaliste revin, dar saluate oarecum de idilismul lor inițial printr-o cufundare organică în complementaritate. Sentimentul religios se interiorizează și începe să nu mai fie exprimat discursiv, ci sub forme alegorice sau simbolice” – apreciază Ovidiu Crohmălniceanu³⁰.

Cu toate acestea Vasile Voiculescu se înfățișează în lirica secolului al XX-lea – după cum afirmă și Ion Rotaru – „drept un «religios-programatic, cel mai mare poet religios din literatura noastră, chiar dacă luăm în seamă – la locurile istorice știute – pe Dosoftei, pe Heliade Rădulescu, pe Nichifor Crainic ș. a.»”³¹.

²⁴ Ileana Claudia Spineanu, *Stilul indirect liber în proza lui Vasile Voiculescu*, Editura Lumen, Iași, 2009, p. 17

²⁵ *Poezii* (1916), *Din Țara Zimbrului* (1918), *Pângă* (1921), *Poeme cu îngeri* (1927), *Destin* (1933), *Urcuș* (1937), *Întrezăriri* (1939).

²⁶ Elena Zaharia Filipaș, *Introducere în opera lui V. Voiculescu*, Editura Minerva, București, 1980, p. 5.

²⁷ Vasile Voiculescu, *Tradiționalismul*, în *Creștin ortodox*, din 13 iulie 2011.

²⁸ Mircea Tomuș, *op.cit.*, p. 154

²⁹ Mircea Braga, *V. Voiculescu în orizontul tradiționalismului*, Editura Minerva, București, 1984, p. 16.

³⁰ Ovidiu S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. 2, Editura Minerva, București, 1974, p. 313.

³¹ Ion Rotaru, *O istorie a literaturii române*, vol. 3 (1944 – 1984), Editura Minerva, București, 1987, p. 253.

Bibliografie:

1. Alin Mihai Gherman, *O perspectivă ambiguă: Tradiționalism și modernism în literatura interbelică*, în *Annales Universitatis Apulensis, Seria Philologica*, tom 3, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, 2005.
2. Daniel Luca, *Dinamica prozei în perioada interbelică. Studii de literatură română*, Editura Lumen, Iași, 2009.
3. Dumitru Micu, „*Gândirea*” și *gândirismul*, Editura Minerva, București, 1975.
4. Elena Zaharia Filipaș, *Introducere în opera lui V. Voiculescu*, Editura Minerva, București, 1980.
5. Gabriela Danțiș, *Poezia bucolică românească*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000.
6. George Gană, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, Editura Minerva, București, 1976.
7. George Gană, *Poezia lui Lucian Blaga*, în Lucian Blaga, *Opere*, vol. 1, Editura Minerva, București, 1982.
8. Ileana Claudia Spineanu, *Stilul indirect liber în proza lui Vasile Voiculescu*, Editura Lumen, Iași, 2009.
9. Ion Apetroaie, *V. Voiculescu*, Editura Minerva, București, 1975.
10. Ion Barbu, *Evoluția poeziei lirice după E. Lovinescu*, în Ion Barbu, *Pagini de Proză*, (editor Dinu Pillat), Editura pentru Literatură, București, 1969.
11. Ion Barbu, *Poezia leneșă*, în Ion Barbu, *Pagini de Proză*, (editor Dinu Pillat), Editura pentru Literatură, București, 1969.
12. Ion Rotaru, *O istorie a literaturii române*, vol. 3 (1944 – 1984), Editura Minerva, București, 1987.
13. Ion Valerian, *De vorbă du domnul Ion Barbu*, în Ion Barbu, *Pagini de Proză*, (editor Dinu Pillat), Editura pentru Literatură, București, 1969.
14. Marcel Cornis-Pope, John Neubauer, *History of the Literary Cultures of East-central Europe*, Vol. 2, John Benjamins Publishing Co., Amsterdam, 2004.
15. Mircea Braga, *V. Voiculescu în orizontul tradiționalismului*, Editura Minerva, București, 1984.
16. Mircea Tomuș, *Cincisprezece poeți*, București, Editura pentru Literatură, 1968.
17. Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei*, Editura pentru Literatură, București, 1968.
18. Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei*, Editura Timpul, Reșița, 1996.
19. Ovidiu S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. 2, Editura Minerva, București, 1974.

Articol:

20. Vasile Voiculescu, *Tradiționalismul*, în *Creștin ortodox*, din 13 iulie 2011.

Formarea de competențe prin valorificarea activităților extrașcolare/extracurriculare

Prof. Dr. *Cristina Ciocănel*

Școala Gimnazială „*Gheorghe Lazăr*” Corbu – jud. Constanța

In sistemul de învățământ românesc, cadrul activității educative școlare și extrașcolare constituie spațiul capabil de a răspunde provocărilor societății actuale, în sensul în care conceperea flexibilă a acesteia permite o continuă actualizare a conținutului învățării și a metodelor didactice centrate pe elev, precum și o monitorizare și evaluare de calitate a rezultatelor învățării. Totodată particularitățile specifice facilitează implementarea noii abordării didactice prin care elevul devine resursă, producător, lider de opinie, deci participant activ.

Pentru a stimula dezvoltarea cognitivă, spirituală, interpersonală și socială, activitatea educativă școlară și extrașcolară are mereu în atenție nevoia de adaptare la cerințele individuale, diverse ale tuturor copiilor, la interesele de cunoaștere și potențialul lor.

Educația extracurriculară, realizată dincolo de procesul de învățământ, își are rolul și locul bine stabilit în formarea personalității copiilor noștri. Aceasta constituie modalitatea neinstituționalizată de realizare a educației. Educația prin activitățile extracurriculare urmărește identificarea și cultivarea corespondenței optime dintre aptitudini, talente, cultivarea unui stil de viață civilizat, precum și stimularea comportamentului creativ în diferite domenii. Începând de la cea mai fragedă vârstă, copiii acumulează o serie de cunoștințe punându-i în contact direct cu obiectele și fenomenele din natură.

Activitatea extracurriculară este o componentă educațională valoroasă și eficientă căreia orice cadru didactic trebuie să-i acorde atenție, adoptând el, în primul rând, o atitudine creatoare, atât în modul de realizare al activității, cât și în relațiile cu elevii, asigurând astfel o atmosferă relaxantă care să permită stimularea creativă a elevilor. Diversitatea activităților extrașcolare oferite crește interesul copiilor pentru școală și pentru oferta educațională.

Contextele create de diversele modalități de concretizare a acestui tip de educație: proiecte, manifestări punctuale, aplicații tematice etc., oferă posibilitatea abordărilor interdisciplinare, cross-curriculare și transdisciplinare, exersarea competențelor și abilităților de viață într-o manieră integrată, de dezvoltare holistică a personalității.

Activitățile extrașcolare au luat forme variate, toate având ca scop învățarea nonformală și petrecerea în mod plăcut a timpului liber. Prin aceste activități, care cuprind domenii și arii foarte mari, elevii își pot dezvolta anumite competențe și abilități necesare unei bune dezvoltări armonioase pentru o integrare în societate. Când vorbim de activitățile extrașcolare, ne referim la acel program la care elevul participă după ore și ar trebui să facă acest fapt cu plăcere deoarece scopul este acela de a-i forma abilitățile necesare unei bune dezvoltări, formării personalității elevului care își va găsi prin acestea înclinațiile, talentul și domeniul în care ei vor fi performanți.

Activitățile extracurriculare sunt apreciate atât de către copii, cât și de factorii educaționali în măsura în care: valorifică și dezvoltă interesele și aptitudinile copiilor; organizează într-o manieră plăcută și relaxantă timpul liber al copiilor, contribuind la optimizarea procesului de învățământ; formele de organizare sunt dintre cele mai ingenioase, cu caracter recreativ; copiii au teren liber pentru a-și manifesta în voie spiritul de inițiativă; participarea este liber consimțită, necondiționată, constituind un suport puternic pentru o activitate susținută; au un efect pozitiv pentru munca desfășurată în grup; sunt caracterizate de optimism și umor; crează un sentiment de siguranță și încredere tuturor participanților; urmăresc largirea și adâncirea influențelor exercitate în procesul de învățământ; contribuie la dezvoltarea armonioasă a copiilor.

Activitățile extracurriculare organizate împreună cu elevii au conținut cultural, artistic, spiritual, științific, tehnico-aplicativ, sportiv sau simple activități de joc sau de participare la viața și activitatea comunității locale.

Scopul activităților extrașcolare este dezvoltarea unor aptitudini speciale, antrenarea elevilor în activități cât mai variate și bogate în conținut, cultivarea interesului pentru activități socio-culturale, facilitarea integrării în mediul școlar, oferirea de suport pentru reușita școlară în ansamblul ei, fructificarea talentelor personale și corelarea aptitudinilor cu atitudinile caracteriale. Activitățile extrașcolare se desfășoară într-un cadru informal, ce permite elevilor cu dificultăți de afirmare în mediul școlar să reducă nivelul anxietății și să-și maximizeze potențialul intelectual.

Oricât ar fi de importantă educația curriculară realizată prin procesul de învățământ, ea nu epuizează sfera influențelor formative exercitate asupra copilului. Rămâne cadrul larg al timpului liber al copilului, în care viața capătă alte aspecte decât cele din procesul de învățare școlară. În acest cadru, numeroși alți factori acționează, pozitiv sau nu, asupra dezvoltării elevilor.

Excursiile organizate contribuie la îmbogățirea cunoștințelor copiilor despre frumusețile țării, la educarea dragostei, respectului pentru frumosul din natură, artă, cultură. Prin excursii, copiii cunosc locul natal în care au trăit, muncit și luptat înaintașii lor, învățând astfel să-și iubească țara, cu trecutul și prezentul ei. Copiii pot cunoaște realizările oamenilor, locurile unde s-au născut, au trăit și au creat opere de artă scriitori și artiști. Elevii au posibilitatea de a se simți în ipostaza de mici cercetători ai realității, se simt responsabilizați, înțeleg semnificația unor norme,

iar lucrările realizate pe baza materialelor culese, compunerile, desenele, portofoliile, oferă posibilitatea unei evaluări temeinice. Excursia este cea care îl reconfortează pe copil, îi prilejuiește însușirea unei experiențe sociale importante, dar și îmbogățirea orizontului cultural-științific. Excursia reprezintă finalitatea unei activități îndelungate de pregătire a copiilor, îi jută să înțeleagă excursiile nu numai din perspectiva evadării din atmosfera de muncă de zi cu zi, ci și ca un act de ridicare a nivelului cultural.

Serbările școlare vin în ajutorul afirmării și formării personalității elevului, în timpul prezentării programului artistic, elevul artist îi va avea ca spectatori pe colegii de școală, profesorii săi, dar și pe părinți, cărora va trebui să le recite sau să le cânte, exprimând trăirile care îl copleșesc. Realizarea programului artistic presupune o muncă de căutări și de creație din partea cadrului didactic. În cadrul serbării, cadrul didactic este regizor, coregraf, pasionat culegător de folclor, poet, interpret, model pentru micii artiști. Importanța unor asemenea festivități ocazionate de sfârșitul de an școlar, de Ziua Copilului sau sărbătorile religioase este deosebită. Ele largesc orizontul spiritual al elevilor, contribuind la acumularea de noi cunoștințe, la îmbogățirea trăirilor afective și sentimentelor estetice. Pentru ca elevii să-și motiveze participarea la această activitate, este foarte importantă atmosfera realizată în timpul repetițiilor, caracterizată prin bună-dispoziție, dar și prin seriozitate. Șansa de reușită a serbărilor este dată de varietatea programului artistic, în măsură să valorifice talentul de recitator al unora, calitățile vocale, de ritm și grație ale altora, dar și destoinicia pentru realizarea costumelor și decorurilor.

Vizitele la muzee, expoziții, biserici și mănăstiri, monumente și locuri istorice, case memoriale, organizate selectiv, constituie un mijloc de a întui și prețui valorile culturale, folclorice, istorice și religioase ale poporului nostru. Ele oferă elevilor prilejul de a observa obiectele și fenomenele în starea lor naturală, procesul de producție în desfășurarea sa, operele de artă originale, monumentele legate de trecutul istoric local, național, de viața și activitatea unor personalități de seamă ale științei și culturii universale și naționale, relațiile dintre oameni și rezultatele concrete ale muncii lor, stimulează activitatea de învățare, întregesc și desăvârșesc ceea ce elevii acumulează în cadrul lecțiilor. Un rol important îl au vizitele la bibliotecă. În actualul context educațional, cea mai mare parte a elevilor nu mai citesc suficient de mult din cauza informațiilor pe care le obțin mult mai ușor prin intermediul mass-media sau computerului (internetului). Lectura este cea care îl ajută pe elev să își dezvolte vocabularul, să își îmbogățească cunoștințele și să își formeze o cultură literară și comunicațională de bază.

Activitățile sportive sunt preferatele elevilor, dar și ale părinților, pentru că acestea îi ajută pe elevi să aibă o viață ordonată, un program bine stabilit pe care îl respectă, un regim alimentar și un stil de viață sănătos.

Concursurile școlare și olimpiadele reprezintă o metodă extrașcolară de a stârni interesul elevilor pentru diferite arii curriculare având, în același timp, o importanță majoră și în orientarea profesională a elevilor, făcându-le cunoscute toate posibilitățile pe care aceștia le au. Concursurile școlare pot oferi cea mai bună sursă de motivație, determinând elevii să studieze în profunzime și prin urmare să obțină rezultate mai bune la școală.

Proiectele educaționale pornesc de la premiza că educația de bună calitate presupune aplicarea modelului diversității prin abordarea diferențiată, inițierea de proiecte în care să fie implicați elevi, cadre didactice de diferite specialități, parteneri educaționali, pornind de la părinți, societatea civilă, media și comunitate. De aceea, urmăresc implicarea activă a celor implicați în activități specifice unei tematici comune la nivel de parteneriat. Este important ca această tematică să fie una motivantă și relevantă pentru toate instituțiile implicate în proiect. Activitățile proiectelor sunt interdisciplinare. În cazul proiectelor centrate pe elevi, este important ca aceștia să fie implicați în toate etapele de realizare a proiectelor, de la planificarea acestora, până la evaluare și diseminarea rezultatelor.

Proiectele educaționale vizează implicarea elevilor în viața școlii prin participarea la diverse activități educative școlare și extrașcolare, dar și diversificarea activităților extracurriculare pentru atragerea elevilor într-un spațiu educativ corespunzător și atractiv, în defavoarea străzii și preocupărilor neadecvate pentru copii.

Proiectele educaționale completează activitatea școlară cu educația extrașcolară și educația familială. Ca activitate intenționată și orientată, educația extrașcolară/non-formală, permite dezvoltarea competențelor elevilor, cultivarea interesului și dezvoltarea înclinațiilor și talentelor acestora pentru anumite domenii. Ea permite folosirea eficientă și plăcută a timpului liber al elevilor, dezvoltarea vieții asociative, dezvoltarea capacităților de a lucra în grup și de a coopera în rezolvarea unor sarcini complexe, dezvoltarea voinței și formarea trăsăturilor pozitive de caracter. Educația extrașcolară permite de asemenea implicarea elevilor în activități opționale în mai mare măsură decât este posibil pe baza activităților curriculare, angrenându-i pe aceștia în forme specifice de verificare și apreciere a rezultatelor.

Proiectele educaționale, prin activitățile pe care le implică, contribuie la formare continuă a personalului implicat în educația școlară, tocmai pentru că se adresează cadrelor didactice din învățământul preuniversitar și au ca scop îmbunătățirea calității educației școlare. Astfel, participantul este încurajat să-și îmbunătățească cunoștințele și competențele de predare și să cunoască mai bine modul în care se realizează educația școlară.

Parteneriatul educațional este o atitudine abordată în sprijinul dezvoltării societății prin prisma educativă și presupune participare la o acțiune educativă comună, interacțiuni constructive acceptate de către toți partenerii, comunicare eficientă între participanți, acțiuni comune cu

respectarea rolului fiecărui participant, interrelaționare. Parteneriatul educațional mai presupune, unitate de cerințe, de opțiuni, decizii și acțiuni educative, subordonate actului educativ propriu-zis care vine în sprijinul dezvoltării personalității copiilor, asigurându-le acestora realizarea autonomiei personale, prin valorizarea socială a fiecăruia dintre ei. Proiectul de parteneriat, formă modernă și complexă de învățare- evaluare, se bazează pe toate formele de organizare a activităților – individual, pe perechi, pe grupe, frontal – grupele participante devenind o comunitate de învățare, în care fiecare contribuie atât la propria formare, cât și la procesul de învățare colectiv. Învățarea bazată pe proiect este o abordare instrucțională care angajează elevii într-o investigație bazată pe cooperare-comunicare-colaborare. Copiii află soluțiile problemelor prin: formularea și rezolvarea întrebărilor; dezbateri de idei; proiectarea de planuri sau experimente; comunicarea ideilor și a rezultatelor unii altora; adresarea de noi întrebări; crearea de produse noi; extragerea concluziilor; formularea de predicții. Această abordare are o eficiență crescută în creșterea motivației elevilor și în stimularea operațiilor superioare ale gândirii. Învățarea bazată pe proiect este o acțiune de cercetare și acțiune practică în același timp.

Termenul de parteneriat presupune realizarea unei alianțe pentru atingerea unor obiective comune. Pentru ca parteneriatul să funcționeze este nevoie de respect, încredere reciprocă, consens cu privire la scopurile acțiunii și strategiilor de atingere a acestora și de asumarea în comun a drepturilor și responsabilităților.

Parteneriatele ajută elevii să aibă succes la școală și mai târziu, în viață. Atunci când părinții, elevii și ceilalți membri ai comunității se consideră unii pe alții parteneri în educație, se creează în jurul elevilor o comunitate de suport care începe să funcționeze. Parteneriatele trebuie văzute ca o componentă esențială în organizarea școlii și a clasei de elevi. Ele nu mai sunt de mult considerate doar o simplă activitate cu caracter opțional sau o problemă de natura relațiilor publice.

Activitatea extracurriculară e o componentă educațională valoroasă și eficientă căreia orice cadru didactic trebuie să-i acorde atenție, adoptând el, în primul rând, o atitudine creatoare, atât în modul de realizare al activității, cât și în relațiile cu elevii, asigurând astfel o atmosferă relaxantă care să permită stimularea creativă a elevilor. Gândirea creativă și învățarea din proprie inițiativă trebuie încurajate prin laudă. Trebuie promovat modul variat de abordare a problemelor de manipulare a obiectelor și a ideilor. Elevii trebuie să fie îndrumați să dobândească: o gândire independentă, nedeterminată de grup, toleranță față de ideile noi, capacitatea de a descoperi probleme noi și de a găsi modul de rezolvare a lor și posibilitatea de a critica constructiv. Astfel, diversitatea activităților extrașcolare oferite crește interesul copiilor pentru școală și pentru oferta educațională.

În consecință, activitatea educativă școlară și extrașcolară reprezintă spațiul aplicativ care permite transferul și aplicabilitatea cunoștințelor, abilităților, competențelor dobândite în sistemul

de învățământ. Prin formele sale specifice, activitatea educativă școlară și extrașcolară dezvoltă gândirea critică și stimulează implicarea tinerei generații în actul decizional în contextul respectării drepturilor omului și al asumării responsabilităților sociale, realizându-se, astfel, o simbioză lucrativă între componenta cognitivă și cea comportamentală.

Bibliografie:

1. M., Ionescu, V., Chiș, *Mijloacele de învățământ și integrarea acestora în activitățile de instruire și autoinstruire*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001;
2. A., Băran-Petrescu, *Parteneriat în educație*, Editura Aramis Print, București, 2004;
3. D., Ionescu, R., Popescu, *Activități extrașcolare în ruralul românesc. Dezvoltarea de competențe cheie la copii și tineri*, Editura Universitară, București, 2012.

Crăciunul, prilej de bucurie sfântă

Prof. Rodica Marian

Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu” Oradea

Venirea lui Dumnezeu pe Pământ este semn de netăgăduit al mării Lui bunăvoințe față de noi. Bunăvoința noastră este cea care ne conectează la viața lui Dumnezeu, este cerința minimală spre a ne învrednici de prezența Lui. Orice om poate să ajungă a-L întâlni pe Dumnezeu aici, pe Pământ, dacă împlinește aceste condiții: să fie onest cu el însuși și să aibă bunăvoința de a primi cuvântul lui Dumnezeu.¹

Hristos Se naște într-o iesle săracă din Betleemul Iudeii, pentru că în casă de om „*nu mai era loc de găzduire*”(Luca 2, 7). Adam și Eva nu au fost alungați din rai, până nu au alungat ei raiul din inima lor. Adică s-au lepădat de cuvântul lui Dumnezeu și au primit minciuna diavolului, care aduce iad, întotdeauna. Dumnezeu nu a renunțat însă la a (re)veni în inima omului. Atunci când a găsit potrivită poartă spre a pătrunde în lume, a venit luând fire omenească din trupul Fecioarei Maria, care devenise ea însăși o „*sfântă a sfintelor*”, prin viețuirea ei îngerească în locul cel mai sfânt din templul Legii Vechi. A putut „*găzdui*” în pântecul său pe Fiul lui Dumnezeu nu doar pentru că Duhul Sfânt a curățit-o și a pregătit-o pentru aceasta în chip desăvârșit, ci și pentru că ea, la vestirea arhanghelului, a arătat disponibilitate, spunând: „*Fie mie după cuvântul tău!*”(Luca 1, 38). Când a fost însă momentul nașterii, nici ea, nici Fiul ei nu au găsit disponibilitate la oameni, nu au fost primiți de nici unul dintre cei din Betleem. Asta nu a schimbat cu nimic planul lui Dumnezeu, Care alege ca Iisus să Se nască într-un loc nerâvnit de nimeni, alături de dobitoace, în miros de grajd. Așa vine Domnul și în viața noastră cea plină de fapte rele, alegându-și acel loc care ne e indiferent sau de care chiar ne e silă.²

Suntem obișnuiți să-L căutăm pe Dumnezeu în cele înalte, în slava cerului. Și El este, într-adevăr, acolo. Dar nu acolo-L întâlnim mai întâi, ci în cele mai de jos ale noastre. Faptul că la Cina cea de Taină spală picioarele ucenicilor e o întărire a acestui gând. Domnul vine acolo unde nu te aștepti, în acel loc al vieții tale pe care nu-l bagi deloc în seamă, poate chiar îl disprețuiești. Câți dintre cei care au trecut pe Golgota, văzându-L pe Hristos răstignit, nu se uitau cu dispreț la El? Cei mai mulți „*Îl huleau, clătinându-și capetele și zicând: Huu! Cel care dă râmi templul și în trei zile îl*

¹ www.doxologia.ro

² www.crestinortodox.ro

zidești. Mântuiește-Te pe Tine Însuși, coborându-Te de pe cruce!” (Marcu 15, 29-30). În disprețul lor, în lipsa lor de disponibilitate, în refuzul de a-L recunoaște pe Mesia – ei bine, tocmai în acestea li S-a arătat Domnul. Celor care au putut să-L primească pe când Își arăta puterea în fapte minunate sau în cuvânt, li se descoperă ca pe Tabor. Altor, cu disponibilitate limitată, li Se arată, dar nu în slavă, ci în umilință, în smerenie desăvârșită. Iar celor care-L refuză cu totul li Se arată răstignit. În orice caz, toți se află în prezența lui Dumnezeu. Fiecăruia însă i Se arată după cum îi sunt inima și viața.³

Avem de-a face, așadar, cu moduri diferite prin care Hristos Domnul Se face cunoscut celor ce se deschid către El – cum sunt cei din Biserica Sa, dar și celor ce nu-L recunosc drept Dumnezeu și Mântuitor al lor. Pe de altă parte, și în Biserică sesizăm moduri diferite de raportare la prezența lui Dumnezeu. Părintele Alexander Schmemmann, cunoscutul teolog contemporan, notează în Jurnalul său: *„Pentru creștinii din vechime, Trupul lui Hristos se află pe altar pentru că El este în mijlocul lor. Pentru creștinii de azi, Hristos este aici deoarece Trupul Lui se află pe altar. Pare o analogie, dar în realitate, între primii creștini și noi există o diferență esențială. Pentru ei, totul constă în cunoașterea și iubirea lui Hristos. Pentru noi, totul este dorința de a fi luminați. Primii creștini se împărtășeau pentru a-L urma pe Hristos, pe când astăzi Hristos nu e singurul motiv al împărtășirii”*. Altfel spus, pentru unii creștini Sfânta Masă din altar este un soi de iesle, adică ceva departe de ei, precum era peștera Nașterii pentru cei mai mulți dintre locuitorii Betleemului. Ei nu au deschiderea de a-L primi pe Hristos în casa inimii lor, la modul cel mai propriu, întrucât nu stăruiesc ca, prin viață de pocăință și prin pregătire adecvată, cu binecuvântarea duhovnicului, să facă din împărtășania cu Trupul și Sângele Domnului un firesc al vieții lor. Alții, deși nu sunt mai „speciali” decât frații lor, reușesc să se asemene cu smeriții păstori ai Betleemului, în primul rând pentru că au această disponibilitate de a asculta cuvântul cel ceresc, care nu caută la oameni decât *„bunăvoință”* (Cf. Luca 2, 14). Cine își dorește poate să ajungă a-L întâlni pe Dumnezeu aici, pe pământ, dacă arată disponibilitatea să fie el însuși și să aibă bunăvoința de a primi cuvântul lui Dumnezeu. Sunt două fețe ale aceleiași receptivități, ale unei mântuitoare deschideri. Iar a avea bunăvoință nu înseamnă a fi permisiv, a promova relativismul moral, cum înțeleg cei care promovează valori ale unei *„societăți deschise”*, edificate pe temelia *„corectitudinii politice”*. A fi deschis presupune a lăsa Cerul să vină în inima ta, înseamnă a crede că Dumnezeu nu renunță la tine: El Se încăpățânează să intre în viața ta oriunde găsește o breșă, fără a aduce însă atingere libertății tale. Cum poți să nu iubești un astfel de Dumnezeu?⁴

Domnul Hristos ne-a învățat câteva limbi prin care să putem stabili legături de iubire cu oricine: cea dintâi limbă este zâmbetul, cea de-a doua, lacrimile, cea de-a treia este a mângâia, cea

³ www.candelamoldovei.ro

⁴ Preot Iosif Trifa, *Citiri și tâlcuiri din Biblie*, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2010, p. 105

de-a patra este rugăciunea, iar cea de-a cincea este dragostea. Cu aceste cinci limbi ne putem plimba în toată lumea străduindu-ne să împlinim voia Lui cea sfântă.

Să-I facem lui Iisus sălaş în suflete noastre din credință, iubire, adevăr, iertare, jertfă pe care să le exersăm toată viața în mijlocul semenilor unde ne este dat să trăim.

Cel ce dorește să afle adevărata bucurie a Nașterii Domnului să învețe smerenia și odihnă pentru sufletul său, trebuie să deprindă smerita cugetare, și va vedea că în aceasta e toată bucuria, și toată slava, și toată odihna, după cum în mândrie sunt toate cele dimpotrivă. Majoritatea dintre noi cădem din iubire, nu o mai înțelegem sau nu o mai primim în inima noastră. Căderea din iubire este fenomenul cel mai plin de întristare din viața unui om. În el intervine, cu concursul celui viclean, ura, adică uciderea celuilalt din inima noastră, gelozia – control și posesivitate narcisistă, indiferența ca pustiire a sinelui, egoismul ca extensie tumorală a eului în lume. Hristos a venit în lume pentru a ne determina să iubim necondiționat, sfinții L-au urmat și au reușit să schimbe cursul vieții multor oameni.⁵

Nimic nu este mai de preț decât o inimă curată, pentru că o astfel de inimă devine tron al lui Hristos. Și ce este mai plin de slavă decât tronul lui Dumnezeu? Cu siguranță că nimic. Dumnezeu spune despre cei cu inima curată: „*Voi locui în ei și voi umbla și voi fi Dumnezeul lor și ei vor fi poporul Meu*”.⁶

⁵ Pr. Dr. Ioan Valentin Istrati, *Lumina răstignită – Cuvinte pentru cei ce plâng*, Editura Pars pro toto, Iași, 2014, p. 186

⁶ www.doxologia.ro

Valențe formativ-educative ale jocului didactic în predarea-învățarea religiei la ciclul primar

Prof. *Diana Simona Nichita*

Școala Gimnazială „*Dimitrie Cantemir*” Oradea

Motto: „*Nu vă mândriți cu predarea unui număr mare de cunoștințe. Stârniți numai curiozitatea. Mulțumiți-vă să deschideți mințile, nu le supraîncărcați. Puneți în ele scânteia*”. (Anatole France)

Fiecare dascăl dorește să-și organizeze activitățile didactice cât mai atractive, atât din punct de vedere metodic, cât și din punctul de vedere al captării atenției copiilor/ elevilor, reacției copiilor/ elevilor. Ideea folosirii jocului în activitățile educative nu este nouă. Și Platon în „Republica” recomanda: “Faceți în așa fel încât copiii să se instruiască jucându-se. Veți avea prilejul de a cunoaște înclinațiile fiecăruia.”

1. Jocul didactic, **ca activitate se poate organiza cu succes la toate disciplinele de învățământ, iar ca metodă, adică „o cale de organizare și desfășurare a procesului instructiv-educativ”, în orice moment al lecției. Conceperea jocului ca metodă de învățare, scoate mai mult în evidență contribuția lui în educarea copilului școlar.**

Jocul, în special cel didactic, angajează în activitatea de cunoaștere, cele mai importante procese psihice, având în același timp, un rol formativ și educativ. În joc se dezvoltă perseverența, curajul, dârzenia, competiția, corectitudinea, disciplina, precum și spiritul de cooperare, de viață în colectiv și de comportare civilizată. Jocul influențează dezvoltarea personalității educabilului, datorită caracterului său formativ.

2. Organizarea activității pe bază de joc didactic

Metoda jocului didactic poate fi utilizată cu succes în diverse tipuri de activități didactice în vederea atingerii celor mai diverse obiective fundamentale și în orice secvență a orei de curs: de captarea atenției, de predare, de asimilare, de consolidare și fixare, de asigurare a feed-back-ului, de recapitulare, de evaluare. În alegerea tipului de joc didactic trebuie să se țină cont de: scopul urmărit și obiectivele operaționale propuse, condițiile specifice de lucru și sarcinile de rezolvat. Ca orice metodă de învățământ jocul didactic trebuie utilizat cu mult discernământ, și privit cu

seriozitate; este o activitate care contribuie într-un mod fericit la dobândirea de cunoștințe, competențe, comportamente, precum și la formarea de abilități.

Ca să poată realiza efectele multiple ale jocului didactic, profesorul de religie trebuie: să aleagă jocurile didactice potrivit obiectivelor urmărite, particularităților clasei, disciplinei; să imprime un ritm al jocului; să mențină atmosfera de joc; să evite momentele de monotonie; să stimuleze inițiativa elevilor; să urmărească comportamentul elevilor; să formuleze concluzii, aprecieri asupra felului în care s-a desfășurat jocul, asupra comportamentului elevilor; să facă recomandări, evaluare individuală sau generală, dacă jocul didactic se desfășoară sub formă de concurs; elevii să fie întotdeauna răsplătiți (puncte roșii, abțibilduri, calificative etc.)

3. Valențe instructiv-educative ale jocului

Mijloacele de învățământ dețin atât valențe informative, întrucât sprijină îmbogățirea experienței cognitive a elevilor, cât și valențe formative, întrucât îi obișnuiesc pe aceștia cu utilizarea unor instrumente care contribuie astfel la formarea și dezvoltarea unor abilități practice și intelectuale. Jocul este practica dezvoltării și, în consecință, în perioada copilăriei el este adoptat pentru multiplele sale funcții formative. Dintre acestea se pot pune în evidență următoarele: stimulează funcțiile intelectuale; stimulează și modelează procesele afectiv motivaționale; latura volițională intens solicitată în joc; funcția de comunicare a limbajului este cultivată prin intermediul jocului; activitatea de joc generează importante compensații psihice în viața copilului. Putem spune că jocul este “esența copilăriei”, grație tuturor valențelor pe care le are.

4. Metoda jocului didactic: **Componentele jocului didactic sunt: conținutul, sarcina didactică, regulile jocului și acțiunea de joc. Etapele jocului didactic sunt: introducerea în joc, prezentarea materialului didactic explicarea jocului, fixarea regulilor, executarea jocului, complicarea jocului și încheierea jocului.**

5. Exemplificare unor jocuri didactice la disciplina religie

1. Denumire joc: “**Personaje biblice, sfinți, sărbători, mănăstiri, termeni religioși**”

Descrierea jocului didactic: - profesorul de religie împarte clasa pe grupe; dă sarcini concrete grupelor (să-și aleagă responsabilul de grupă, să aleagă un membru al grupei care va nota punctajul grupei etc); -apoi va împarte elevilor o fișă cu următorul conținut:

Completează tabelul următor cu informația corectă:

Literă/ alfabet	Personaje biblice	Personaje biblice	Sărbători	Mănăstiri/biserici	Termeni religioși

- un elev spune alfabetul (în gând)/ alt coleg îl va opri spunând “Stop” (amândoi sunt desemnați să facă acestea de profesorul de religie, care conduce jocul); - cu litera la care a fost oprit elevul care spunea alfabetul se va completa fiecare rubric, contra timp: un minut (dacă se completează individual)/ 30 de secunde (dacă se completează în grupă); elevul/ grupa care a reușit să completeze primul/ prima patru coloane (din cinci) poate spune “Stop”; această regulă poate fi aplicată pentru a dinamiza jocul, pentru a face departajarea clară între concurenți/ jucători; - punctajul: coloanele cu aceleași răspunsuri, se vor nota cu cinci puncte, cu răspunsuri diferite se vor nota cu zece puncte; dacă o singură grupă din concurs dă răspunsul corect, aceasta va primi douăzeci de puncte; - se verifică fiecare grupă în parte și se stabilește punctajul/ la final de joc, ierarhia. *Recomandări:* atenție la explicarea și aplicarea regulilor de joc; dinamizarea jocului - pentru aceasta se recomandă organizarea pe grupe a jocului.

2. Denumire joc: “Recunoaște imaginea”/ “Recunoaște personajul biblic/ sărbătoarea/ sfântul”

Descrierea jocului didactic: - profesorul de religie anunță derularea jocului didactic; - împarte clasa pe grupe; dă sarcini concrete grupelor (să-și aleagă responsabilul de grupă, să aleagă un membru al grupei care va nota punctajul grupei etc); - așează pe tablă/ flipchart, într-o ordine aleatorie imagini care reprezintă Învierea Domnului, Nașterea Domnului, Cina cea de Taină, Buna Vestire, Răstignirea Domnului, Fuga în Egipt etc./ personaje biblice, sărbători, sfinți; - explică copiilor regulile jocului didactic (trebuie să recunoască evenimentele din imaginile de pe tablă și apoi să le aranjeze în ordinea cronologică a derulării lor/ personajele biblice, sărbătorile și sfinții din imagini) și punctajul: pentru răspuns corect se acordă zece puncte, pentru răspuns incorrect, zero puncte; - se dă timp de lucru cinci minute, apoi se verifică fiecare grupă în parte și se stabilește punctajul/ la final de joc, ierarhia. *Recomandări:* atenție la explicarea și aplicarea regulilor de joc; pentru dinamizarea jocului profesorul va da indicii (gradual) pentru recunoașterea evenimentelor, sărbătorilor/ personajelor biblice, sărbătorilor, sfinților.

3. Denumire joc: *Învăț să folosești Biblia! “Povestește, pe scurt, faptele descrise în versetele indicate”*

Descrierea jocului didactic: - profesorul de religie anunță derularea jocului didactic; - anunță că vor avea nevoie și de Biblie; împarte Bibliile copiilor (câte una la o grupă) și le amintește regula care se aplică pentru a găsi trimiteri biblice indicate; - împarte clasa pe grupe (numărul grupelor egal cu numărul trimiterilor biblice indicate); dă sarcini concrete grupelor (să-și aleagă responsabilul de grupă, să aleagă un membru al grupei care va nota punctajul grupei etc); - așează pe tablă/ flipchart, fișe de lucru care conțin trimiteri biblice indicate, pe care concurenții trebuie să le identifice; - explică copiilor regulile jocului didactic (trebuie să caute în Biblie trimiterile indicate; este vorba despre Marcu 2, 1-12/ Luca 10, 30-35/ Luca 17, 12-19; să le citească cu

atenție și să povestească, pe scurt, faptele descrise) și punctajul: pentru răspuns corect se acordă cinci puncte, pentru răspuns incorect, zero puncte; - se dă timp de lucru cinci minute, apoi se verifică fiecare grupă în parte și se stabilește punctajul/ la final de joc, ierarhia. *Recomandări:* atenție la explicarea și aplicarea regulilor de joc; pentru dinamizarea jocului profesorul va cere elevilor să identifice, contratimp, întâmplările care sunt minuni și care sunt pilde.

4. Denumire joc: **“Scrie ...”**

Descrierea jocului didactic: - profesorul de religie anunță derularea jocului didactic; - împarte clasa pe grupe; dă sarcini concrete grupelor (să-și aleagă responsabilul de grupă, să aleagă un membru al grupei care va nota punctajul grupei etc); - așează pe tablă/ flipchart, într-o ordine aleatorie fișele de lucru care conțin sarcini de lucru precise; fișele vor fi așezate cu partea nescrisă spre elevi; - explică copiilor regulile jocului didactic (fiecare grupă trebuie să aleagă o fișă de lucru și s-o completeze cu răspunsurile corecte; Scrie: trei nume de sfinți/sfinte care încep cu litera : „I”/ denumirea unui obiect de cult care se termină cu litera „E”/ denumirea unei rugăciuni care începe cu „T”/ numele unui sfânt evanghelist care se termină cu litera „A”) și punctajul: pentru fiecare răspuns corect se acordă două puncte, pentru răspuns incorect, zero puncte; - se dă timp de lucru cinci minute, apoi se verifică fiecare grupă în parte și se stabilește punctajul/ la final de joc, ierarhia. *Recomandări:* atenție la explicarea și aplicarea regulilor de joc; pentru dinamizarea jocului profesorul poate cere elevilor să lucreze contratimp

5. În concluzie, **din punct de vedere educativ, trebuie să fie asigurată o justă proporționare a jocului cu munca, elementul distractiv cu efortul fizic și intelectual. Deși jocul este o activitate fundamentală, la clasele CP-IV, totuși ea se îmbină cu anumite forme de muncă intelectuală accesibile acestei vârste. Îmbinarea judicioasă a elementelor de joc cu cele de învățare constituie un mijloc important de educare a educabilului în unitatea furnizoare de educație.**

Jocurile didactice dinamizează întotdeauna procesul instructiv-educativ, captează atenția și creează o atmosferă relaxantă. Țin să precizez că le-am aplicat pe toate cele exemplificate la clasele de la ciclul primar, îndeosebi la clasele III-IV. Unele dintre ele pot fi aplicate și la clasele mai mici, dar necesită mare atenție, deoarece trebuie adaptate vârstei și specificului clasei de elevi.

Bibliografie:

- Șerban Iosifescu (coord.), *Manual de management educațional*, editura Prognosis, Bucuresti, 2000.
Lector dr. Mihai Stanciu, coordonator: inst. Gr. I Strătica Iordache, *Provocări Ludice* ,_Ghid metodic, București.
***, *Psihopedagogia copilului*, Reprograf, Craiova, 2005.
Valentina Sava, *Culegere de exerciții și jocuri creștin - ortodoxe pentru copii*, București
www.cuvintelecelebre.ro

Biserica Ortodoxă Română în Uniunea Europeană. Probleme și perspective

(III)

Pr. Prof. Traian Nojea

Liceul Vocațional Pedagogic „Nicolae Bolcaș” Beiuș

În general, Ortodoxia este puțin cunoscută în Europa Occidentală. Până în secolul al XX-lea ea era considerată ca o formă religioasă străină spiritului occidental. Foarte mulți occidentali aveau mai multe cunoștințe despre moravurile unor popoare situate din punct de vedere geografic mult mai departe, decât despre viața spirituală a vecinilor lor, despre frații lor creștini, moștenitori ai aceleiași culturi greco-latine: creștinii ortodocși. De fapt, după regretabila separare din 1054, regiunile Europei Occidentale au intrat în mod automat sub jurisdicția Bisericii Romei, deci în afara „Ortodoxiei”. De-a lungul mai multor secole creștinii din aceste părți au rămas puțin informați asupra perioadei în care Biserica era încă nedivizată, fără a mai vorbi despre Biserica Ortodoxă continuatoare și păstrătoare a tradițiilor creștinismului primar. Astfel, până în secolul al XIX-lea ea a rămas izolată de creștinii din Occident. Contactele au fost rare, limitându-se în multe situații la atacuri și reproșuri reciproce. La apariția protestantismului neînțelegerile erau foarte multe.

În secolul al XIX-lea și mai ales în al XX-lea, Bisericile Ortodoxe chiar și minoritare, se organizează în Occident, coexistând până astăzi cu catolicii și protestanții. Existența acestei diaspore este rezultatul mai multor valuri de emigrări, fie de natură politică, fie de natură economică. În acest fel ajungem la un fapt istoric a cărui importanță este greu de calculat: În această parte a lumii, din punct de vedere topografic, distincția obișnuită dintre Occident și Orient a dispărut. Frontiera, care trecea altădată pe undeva prin Europa Centrală și bazinul mediteranean, așa cum a fost materializată și simbolizată ea prin Roma și Constantinopol, sau mai târziu până la un punct prin Rusia, a fost abolită de deplasarea unor grupuri de popoare ortodoxe către Vest.¹ Exodul masiv din secolul al XX-lea a impus pierderea caracterului geografic exclusiv oriental atribuit în general ortodocșilor. Biserica Ortodoxă este prezentă astăzi pe toate continentele, iar contactul dintre Ortodoxie și Occident favorizat de diferitele diaspore ortodoxe, constituie fără îndoială unul dintre evenimentele spirituale majore ale sfârșitului de secol XX.

¹ Jacques Le Rider, *Europa centrală sau paradoxul fragilității*, Ed. Polirom, Iași, 2001, p. 20.

Epistola către Diognet scrisă în secolul al II-lea de către un autor necunoscut, conține o definiție foarte frumoasă dată creștinilor, pentru care exilul fie cel exterior, fie cel interior, este inerent: „Creștinii nu se deosebesc de ceilalți oameni nici prin pământul pe care trăiesc, nici prin limbă, nici prin îmbrăcăminte. Nu locuiesc în orașe ale lor, nici nu se folosesc de o limbă deosebită, nici nu duc o viață străină. Învățătura lor nu-i descoperită de gândirea și cugetarea unor oameni, care cercetează cu nesocotință; nici nu o arată, ca unii, ca pe învățătura omenească. Locuiesc în orașe grecești și barbare, cum le-a venit soarta fiecăruia; umează obiceiurile băștinașilor și în îmbrăcăminte și în hrană și în celălalt fel de viață, dar arată o viețuire minunată și recunoscută de toți ca nemaivăzută. Locuiesc în țările în care s-au născut, dar ca străinii; iau parte la toate ca cetățeni, dar pe toate le rabdă ca străini; orice țară străină le e patrie, și orice patrie le e țară străină”.²

Această noțiune a exilului joacă un rol fundamental în implantarea comunităților ortodoxe în Europa Occidentală, deoarece dacă într-o primă etapă emigranții au încercat să se organizeze, ulterior aceste comunități au devenit occidentale: franceze, germane, belgiene, italiene, sudeze, etc. În aceste condiții, acei occidentali, care au devenit ortodocși, au trebuit să se expatrieze spiritual și uneori chiar și cultural. Așa cum se prezintă astăzi comunitățile ortodoxe din Occident putem spune că ele provin în mod direct de la acele grupuri de emigranți, care s-au instalat între cele două războaie, s-au dezvoltat și în parte chiar au dispărut, pentru a reapărea sub alte forme, care s-au constituit în parohii și mănăstiri.

Cele mai importante comunități ortodoxe din Europa Occidentală sunt constituite în cadrul grupurilor de estici europeni, care alcătuiesc diaspora țărilor din care provin. De-a lungul durerosului drum parcurs din 1918 și până astăzi, numeroșii emigranți ortodocși, ruși, greci, români, georgieni, libanezi, sârbi, bulgari, parohia a reprezentat mereu un refugiu, o consolare și un cadru de viață spirituală și socială. Vechimea raporturilor dintre diferitele țări vest europene și diversele țări ortodoxe, precum Rusia, Grecia, Serbia sau România, primirea diferită făcută de autoritățile locale valului de refugiați alungați din țările lor de origine, fie datorită unei revoluții, fie datorită unor drame ca cele din Asia Mică, sau din Liban, au făcut ca ele să cunoască începând cu anii 20 ai secolului al XX-lea un număr tot mai ridicat de parohii ortodoxe.

În virtutea învățăturilor dogmatice și morale, precum și a diverselor tradiții ortodoxe și în concordanță cu exigențele vieții religioase, comunitățile ortodoxe din Occident sunt organizate pe plan local sub forma parohiilor, a protopopiatelor, a mănăstirilor, a eparhiilor sau a mitropoliilor.

În majoritatea țărilor occidentale parohiile funcționează pe baza unui statut depus la prefectură, care este conform învățăturii Bisericii Ortodoxe și care respectă legile statului. Preotul

² *Epistola către Diognet*, în vol. *Scrierile Părinților Apostolici*, EIBMBOR, București, 1995, p. 412.

unei parohii este conducătorul spiritual al comunității sale și delegat al episcopului; din punct de vedere administrativ, el conduce administrația parohială. El veghează la bună desfășurare a vieții bisericești din parohia sa, precum și de bună gestionare a bunurilor parohiale.

În general săracă, această emigrație ortodoxă nu a putut decât rareori să-și construiască propriile sale lăcașuri de cult. Obligați de cele mai multe ori să se mulțumească cu locuri de cult improvizate, uneori amenajate în vechi biserici catolice sau protestante, foste garaje sau chiar grajduri, emigranții le-au transformat, acoperindu-le zidurile cu fresce, instalând icoane sau câte un iconostas. Totuși, în anii de sfârșit ai secolului XX, edificiile de rugăciune ortodoxe din Occident au rămas în bună parte amenajate în locuri improvizate.

Protopopiatul păstrează în Europa de Vest acceptul recunoscut în lumea ortodoxă de organ de legătură între parohie și episcopie sau arhiepiscopie. El este coordonat de un protopop, care supraveghează activitatea parohiilor ce fac parte din protopopiat. Un exemplu aparte îl avem în Franța, unde există protopopiatul Patriarhiei Române format în bună parte din ortodocși francezi.

Mănăstirile reprezintă acele comunități de călugări sau de călugărițe a căror viață și activitate este conformă cu regulilor monahale. Mănăstirea depinde sub toate aspectele de autoritatea bisericească regională, episcopul locului, care este conducătorul ei suprem, în timp ce administratorul ei este egumenul, ajutat de soborul mănăstiresc. Viața religioasă a comunităților ortodoxe de emigranți s-a concentrat mai mult pe activitatea în parohie, cea mănăstirească fiind mai multă vreme marginalizată. Cu toate acestea există și un număr important de mănăstiri mai ales în Franța, Marea Britanie, Olanda sau Germania. În Franța există așezăminte monahale de tradiție rusească, grecească sau românească etc., sau chiar comunități ce au în rândurile lor membri de naționalități diferite: ruși, elvețieni, englezi, români, egipteni. Tot o caracteristică a vieții monahale din Occident, putem aminti și existența unor mănăstiri mixte, în care își duc viața monahală, atât bărbați cât și femei. Tendința este însă spre crearea unor așezăminte rezervate în exclusivitate fie călugărilor, fie maicilor.

În privința eparhiei, putem spune că este, asemenea celei din Biserica Ortodoxă Română, unitatea bisericească alcătuită dintr-un număr de parohii și din mănăstirile aflate pe teritoriul său. În Europa Occidentală, Biserica Ortodoxă comportă mai multe jurisdicții, care cumulează funcțiile de arhiepiscopie, episcopie sau mitropolie.

În acest sens putem da câteva exemple:

- Mitropolia Patriarhiei Ecumenice, fondată pentru a deservi comunitățile ortodoxe grecești.
- Arhiepiscopia Franței și a Europei Occidentale (strada Daru din Paris) fosta eparhie a Bisericii Ruse, fondată în anul 1921, devenită ulterior Exarhat al Patriarhiei Ecumenice pentru parohiile rusești din Europa Occidentală; devenită multinațională, această jurisdicție se bucură din anul 1971 de un statut particular în sânul Patriarhiei Ecumene.

- Episcopia aparținând Patriarhiei Antiohiei pentru Europa Occidentală, fondată în 1980 pentru acele comunități ortodoxe libaneze și siriene, de limbă arabă instalate în Occident.

- Episcopia aflată sub ascultarea Patriarhiei Moscovei, fondată în 1986 în interiorul a ceea ce se numea mai înainte Exarhatul Patriarhiei Moscovei pentru Europa Occidentală, a cărui sediu se află la Paris încă din 1945.

- Episcopia dependentă de Patriarhia Serbiei pentru Europa Occidentală, constituită în 1969, dar care-și avea sediul în Germania. Din anul 1995, un episcop sârb a fost numit la Paris și are sub jurisdicția sa Franța, Spania, Olanda, Belgia și Luxemburg. Ținând seama de numărul destul de important al sârbilor care locuiesc astăzi în Occident, se poate estima că pe viitor numărul comunităților ortodoxe aparținând acestei etnii va crește.

- Episcopia aparținând Patriarhiei Bulgariei, a cărui episcop își are sediul la Budapesta în Ungaria.

- Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale, cuprinzând:

A. Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Europei Occidentale, cu sediul la Paris.³

B. Episcopia Ortodoxă Română a Italiei, cu sediul la Roma.⁴

C. Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei, cu sediul la Madrid.⁵

- Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, cuprinzând⁶:

A. Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Germaniei, cu sediul la Nürnberg.

B. Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord, cu sediul la Stockholm.⁷

În ceea ce privește comunitatea de români ortodocși din Occident, putem spune că după căderea dictaturii comuniste din România, asistăm poate la cel mai mare val de emigrație din istorie. Problemele care au apărut sunt deosebit de diverse, majoritatea românilor nu au venituri mari, muncesc în domenii diferite de pregătirea cu care au venit din țară, iar locul lor de refugiu este de cele mai mult ori biserica românească cea mai apropiată. De aceea încercările de a găsi cele mai eficiente modalități în rezolvarea problemelor românilor din țările Europei Occidentale, ne conduc către Biserică, către parohiile mai vechi, sau spre cele noi din Italia⁸ și Spania.⁹

³ Adrian N. Popescu, *Biserica Ortodoxă Română din Paris*, în rev. *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 3 – 4/1974, p. 353; în prezent, mitropolia este păstorită de IPS Iosif Pop, ajutat de PS Marc Nemțeanul, episcop vicar.

⁴ Păstorită de PS Siluan Șpan.

⁵ Păstorită de PS Timotei Luran, ajutat îndeaproape de PS Ignatie Mureșanul, arhiereu vicar.

⁶ Pr. Prof. Dr. V. Pocitan, *Înființarea (16 ian. 1993) Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală și de Nord. Alegerea (16 oct. 1993) și înscăunarea (15 iun. 1994) a ÎPS Mitropolit Serafim*, în rev. *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 7 – 12/1994, pp. 198 – 213 (păstorită și în prezent de IPS Serafim Joantă, ajutat îndeaproape de PS Sofian Brașoveanul, episcop vicar).

⁷ Păstorită de PS Macarie Drăgoi.

⁸ În Italia sunt la ora actuală un număr de 207 de parohii ortodoxe românești, fiind de departe țara europeană cu cel mai mare număr de parohii ortodoxe române (sursa: http://episcopiatitaliei.it/index.php?option=com_content&view=category&id=34&Itemid=56&lang=ro&limitstart=100). Din toamna anului 2011, Episcopia Italiei este recunoscută oficial de statul italian.

Nu poate exista un garant mai sigur al păstrării identității românești decât spațiul eclezial. Biserica este cea care înlătură granițele fizice și care se roagă în permanență pentru românii de pretutindeni. Ea zidește conștiința apartenenței la o comuniune de neam și de credință.

Pentru o bună parte dintre ortodocșii români deveniți emigranți, viața lor religioasă se manifestă în primul rând prin participarea la slujbe, care le permite să continue și în țării lor practicarea unei „teologii populare ortodoxe”. Revine însă românilor ortodocși instalați de mai multă vreme în Occident sau chiar și noilor veniți, îndatorirea grefării pe această „religie populară” încă intensă, a unei credințe conștiente și personale.

De asemenea, participarea la Sfânta Liturghie are darul să-i stimuleze pe participanți la sentimente frățești, nu la dispute care de multe ori capătă accente mai degrabă politice. În astfel de situații, preotul are un rol foarte important, el trebuie să aibă argumentele și să încerce să nu devină captiv intereselor de tot felul. El trebuie să aibă nu numai inițiativa programului liturgic, dar trebuie să contribuie la protejarea identității românești, la protejarea vieții comunitare a românilor, etc.

Din păcate, în noile condiții de astăzi, când cerințele sunt foarte multe, în Franța dar și în alte țări occidentale nu sunt suficienți preoți sau sunt navetiști, parohiile fiind deservite o dată pe lună sau la două săptămâni o dată. În unele cazuri, preotul vine din orașe mai mari precum Parisul, pentru a deservi o parohie de provincie, ori nevoile credincioșilor impun o prezență permanentă a sa printre cei pe care îi are în păstorie. Multitudinea problemelor de ordin spiritual și moral, solicită prezența unui preot.

În prezent ÎPS Iosif de la Paris sau ÎPS Serafim din Germania depun un efort susținut pentru fortificarea organismului parohial, acordând o atenție deosebită calității vieții creștinilor pe care îi au în păstorie, dar și dinamismului instituțional al parohiei. Pentru ilustrarea acestei activități ne stau la îndemână numeroasele vizite pastorale în cadrul eparhiilor pe care le conduc, noile parohii înființate, grijă deosebită pentru protopopiatul rezultat după 1993 din desprinderea unor preoți și credincioși aparținând fostei eparhii catolico-ortodoxe a Franței, sau existența unor mijloace de comunicare moderne cum ar fi pentru Arhiepiscopie de la Paris diferitele periodice: *Foaia Sf. Ioan Casian* (ediție bilingvă în franceză și română care apare lunar la Louveciennes) *Cahiers chrétiens* (publicația Arhiepiscopiei, în franceză) *Buletinul parohiei Sf. Paraschiva-Saint Genevieve* (ediție lunară în limba română, Paris), *Merinde pentru suflet* (ediție cotidiană, Roma) sau a unui site pe internet, etc.

⁹ Parohiile românești din peninsula Iberica sunt în continuă creștere, numărând în prezent 103 parohii în Spania și 7 în Portugalia. Din toamna anului 2011, datorită intensificării activității misionare, Episcopiei Spaniei și Portugaliei i s-a rânduit de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române un arhiereu vicar, în persoana PS Ignatie Mureșanul. De asemenea, Episcopia Spaniei se află în plin proces de recunoaștere oficială din partea statului spaniol (sursa: <http://www.episcopiaspanieiportugaliei.es/index.php/parohii-ortodoxe-romanespania>).

Cu toate acestea, dinamismul unei parohii constă și în întărirea sentimentului apartenenței la comunitatea eclezială. Parohia nu trebuie să fie numai o instituție de prestări liturgice și rituale private. Ea reprezintă și manifestarea văzută a vieții lui Hristos. De aceea preoții și fiecare credincios trebuie să se supună unei discipline comunitare, mai ales astăzi când pentru unii, credința în Hristos riscă să devină o moștenire formală.

Numărul ortodocșilor români stabiliți în Occident după 1989 a crescut foarte mult.¹⁰ În noile condiții Biserica reprezintă un factor deosebit de eficient în susținerea identității românești, reprezentând spiritualitatea românească, ca una ce a însemnat certificatul ei de botez. Sprijinirea Bisericii românilor din Occident înseamnă posibilitatea unei legături vii a celor „înstrăinați” cu „cei de acasă”. Este foarte importantă conștientizarea faptului că fără prezența Bisericii, comunitățile românești mai vechi sau mai noi își vor pierde identitatea. Biserica este cea care poate asigura o prezență discretă și lucrătoare, fiind temelia oricărei comunități de români de pretutindeni.

La acest nou început de drum este nevoie să se găsească soluții atât pentru diasporă cât și pentru exil. Exilul este reprezentat de acei români care au fost expulzați din țară, fie explicit fie implicit, adică cei care au fugit ca să scape de teroarea pe care diversele dictaturi din România a exercitat-o asupra lor personal, motivat din punctul de vedere al legilor existente la acea dată. Există apoi ceea ce unii numesc diasporă, termen care se aplică pentru cei care fac parte din „exilul economic”. Sunt românii care s-au stabilit în Europa Occidentală din motive strict subiective, care nu pot fi judecate pentru că țin de individualitatea fiecăruia. Pentru aceștia sunt luate în considerare o serie de măsuri precum: organizarea și sprijinirea lor prin construirea de noi locașuri de cult, donarea de cărți de cult și de cultură religioasă, donarea de obiecte și veșminte de cult, pregătirea corespunzătoare a preoților care vor deservi parohiile. Ortodocșii români, unind spiritul lor latin cu cel al celorlalți latini din vest sau al anglo-saxonilor, pot juca un rol special dacă reușesc să-și afirme valorile tradiționale ale Ortodoxiei lor.

Pentru aceasta este necesar de a se asigura o legătură strânsă cu Biserica-mamă, singura care-i poate ajuta să crească până la măsura maturității spirituale.¹¹

¹⁰ Astfel, se estimează că la ora actuală circa 2,8 milioane de români trăiesc în Occident (majoritatea în Italia – circa 1,1 milioane și Spania – circa 900.000 de români); sursa: <http://www.adevarul.es/stiri/actualitate/numarul-romanilor-spania-continua-sa-creasca-suntem-912526>.

¹¹ În acest sens, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât în ședința sa de lucru, din zilele de 25 – 26 februarie 2009, instituirea în Patriarhia Română a „Duminicii migranților români”, în prima Duminică după 15 august. În această zi „în toate parohiile și mănăstirile în timpul Sfintei Liturghii, la ectenia întreită, vor fi înălțate rugăciuni de mulțumire pentru binefacerile primite de la Dumnezeu, rugăciuni de cerere și de ajutor de la Dumnezeu pentru păstrarea credinței ortodoxe, pentru sănătate și spor în viață, pentru înmulțirea dragostei între părinți și copii, între soț și soție, între membrii familiei plecați din România și cei rămași acasă, precum și rugăciuni pentru călătorie și bună înțelegere cu cetățenii țărilor în care lucrează sau studiază românii plecați în străinătate, cultivând totodată identitatea lor românească și prietenia cu alte popoare (sursa: http://www.crestinortodox.ro/stiri/crestinortodox/duminica-migranților-romani_patriarhia_romana125848.html).

Colaborarea între diferitele jurisdicții ortodoxe prezente în Occident, se face de exemplu în Franța încă din 1939 prin intermediul unui Comitet Interortodox. În 1967 asistăm la crearea Comitetului interepiscopal, care reunește ansamblul episcopilor aflați în fruntea eparhiilor ortodoxe din Franța, fapt care a permis adoptarea unor poziții comune în privința relațiilor ecumenice.

Implantarea diferitelor Biserici este caracterizată printr-o concentrare demografică mai importantă în orașe, în special în regiunea marilor capitale europene unde se găsesc aproape jumătate din parohiile ortodoxe.

În general, estimarea numărului de credincioși ortodocși rămâne destul de aproximativă. Aceasta se datorează mai multor factori:

- lipsa registrelor parohiale, în care să fie înscrși noii botezați;
- fenomenul de noncotizanți;
- existența parohiilor care nu au servicii religioase în mod regulat;
- comunități care nu sunt încă bine constituite (cazul sârbilor sau al românilor);
- o oarecare indiferență față de sentimentul religios, într-o țară în care fenomenul secularizant este bine evidențiat;
- fluctuațiile rapide: sosirea unui număr mare de emigranți din Europa de Est, deplasări determinate de căutarea unui loc de muncă mai bine plătit, etc.

Sub rezerva unei evaluări încă discutabilă, putem estima astăzi numărul credincioșilor ortodocși din Occident la peste 10 milioane. Dacă din punct de vedere sociologic prima generație de ortodocși sosiți în Occident a suferit mult de pe urma dezrădăcinării, datorată îndeosebi plecării involuntare din țara de origine, celelalte generații sunt bine integrate. Procesul a fost însoțit și de menținerea credinței și a tradițiilor, care s-a realizat în sânul comunității parohiale, loc de întâlnire și învățătură.

Ortodoxia în Occident rămâne o prezență discretă, care încearcă să explice mai bine lumii occidentale unele aspecte ale spiritualității sale: icoană, rugăciunea lui Iisus, Liturgia bizantină. În același timp ea este deschisă moștenirii și tradițiilor creștine existente în țările de adopție, fiind gata să răspundă sollicitudinilor privind angajamentul creștinilor în societatea contemporană. Cu toate acestea viitorul se anunță dificil, mai ales în cazul parohiilor din provincie. Lipsesc preoții, unii sunt insuficient instruiți, numai cei din Patriarhia română, veniți la studii, fiind de un real ajutor. Mulți dintre ei cunosc deja limba, iar alții o învață foarte repede, adaptându-se într-un timp foarte scurt necesităților pastorale.

O altă problemă pentru ortodocșii din Occident este cea a raportului lor cu Bisericile-mame și cu tradiția culturală și religioasă a țării de adopție. Un exemplu de acomodare este „școala de la Paris”, care a știut să unească propria tradiție cu cercetarea teologică, punând în

slujba Ortodoxiei unele virtuți intelectuale ale Occidentului. Aici s-au format teologi care au scris în limba franceză precum Vladimir Lossky, Pavel Evdokimov, Boris Bobrinskoy, Olivier Clément, Elisabeth Behr-Sigel, André Borrély, Jean Claude-Larchet etc. Ei au înțeles noile condiții în care viețuiau, ca pe o chemare la o credință conștientă, personalizată.

După aproape 80 de ani de existență, Ortodoxia este încă la început în Occident. Acest lucru înseamnă încă multă muncă de reflexie, înțelegere și traducere corectă a termenului de ortodox. Occidentalii care intră în comuniune cu Ortodoxia, ca și cei botezați, descoperă Biserica și tradiția din interior, mai ales prin intermediul Liturghiei și vieții ecleziale. După aceasta ei vor fi capabili să-și formuleze credința conform unor categorii mai mult sau mai puțin abstracte.

Devenită astăzi Europa celor 27, Uniunea Europeană cunoaște o dezvoltare rapidă. Caricaturând-o puțin, am îndrăzni să spunem că ea constituie un club aristocratic, unde nu devii membru decât cu condiția să satisfaci un anume număr de criterii, etice, politice și economice totodată. Europa celor 27 este Europa Drepturilor Omului ale căror rădăcini se prelungesc în cultura iudeo-creștină. Dar este și Europa prosperității, un mare pol de dezvoltare științifică și tehnică. În acest cadru complex unde se amestecă etica și politica criteriilor economice și criteriile de cultură - căci marii și complexe mașini europene îi trebuie un suflet - se pune problema consecințelor lărgirii Uniunii Europene către țările de tradiție religioasă ortodoxă.

Care este atitudinea Bisericii Ortodoxe - Bisericilor Ortodoxe cu privire la Europa. Îi sunt ele favorabile? Constituie Ortodoxia o forță spirituală susceptibilă de a îmbogăți Europa? Ar putea ea să contribuie în a-i da un elan spiritual de care are nevoie pentru a depăși obstacolele și greutățile de care se lovește construcția ei?

Greutatea misterioasă a Ortodoxiei, acesta este titlul unui articol publicat în jurnalul *Le Monde* (iunie 1999) riscă să scufunde barca Europei? Europa se oprește și trebuie să se oprească acolo unde începe Ortodoxia, așa cum afirma, nu demult, ministrul austriac Johannes Farnleitner? Răspunsul la aceste întrebări dificile, poate fi dat chiar de o mărturisire de credință.

Așa cum ne îndeamnă simbolul de credință niceo-constantinopolitan pe care noi îl recunoaștem în cursul fiecărei Liturghii, credem că Biserica Ortodoxă în realitatea sa profundă, esențială transcede toate limitările etnice și culturale din care o amintim și pe cea Orient-Occident. Ea se recunoaște ca fiind, împreună cu celelalte, după har, după vocația sa divină - dincolo de păcat și de slăbiciunile umane ale membrilor săi - Trupul lui Hristos și templu Duhului Sfânt, o comunitate chemată și capabilă - tot după har să reunească toți oamenii și totul din om, de a aduna în unitatea catolică și dinamică toate valorile umanității pentru ale oferi, în Hristos, prin Duhul Sfânt, binecuvântării Tatălui, care este izvorul necreat.

„Ale tale dintru ale Tale, Ție Ți-aducem de toate și pentru toate”, astfel sună la Euharistie rugăciunea Bisericii Ortodoxe care culminează în epicleză prin invocarea Duhului Sfânt.¹² Biserica Ortodoxă urează în același timp ca fiecare din Bisericile surori care o compun să trăiască din viața sa proprie, cu limba și tradiția sa unitatea și diversitatea în lumina Treimii Celei Una. Această viziune inspirată nu putea oare să o aducă Biserica Ortodoxă Europei ce se construiește, polifoniei complexe europene? În celebra icoană a Sfintei Treimi a lui Rubliov - comoară transmisă de Rusia de altădată umanității întregi - câteva cupole și acoperișuri schițate pe fundal simbolizează fragila cetate omenească care se ridică în strălucirea luminii ce se revarsă din cei trei îngeri.

În Est, speranța de a fi asociat dezvoltării economice și prosperității Europei Occidentale este generală. Dar drumul s-a dovedit a fi până acum destul de lung și presărat cu capcane. De aceea la început de secol și mileniu Europei Unite îi revine sarcina de a conduce cu o reflecție hotărâtă despre incertitudinea contribuției sale în lume, de a înțelege că la un moment dat cei din vest au adus la cunoștință lumii drepturile omului, că nu a inspirat numai realizarea revoluției industriale și apoi cea a informaticii, dar a și impus desfigurarea naturii în numele bogăției materiale sau poluarea atmosferei. Este vorba de a înțelege că Occidentul a deschis în mod sigur calea către o imensă dezvoltare a științei și tehnicii, dar a și făcut-o cu un preț foarte mare: acela al înlăturării oricăror experiențe umane foarte importante și foarte complexe care s-au format de-a lungul mai multor milenii. Această Europă din care facem și noi parte de la 1 ianuarie 2007 trebuie să înceapă cu ea însăși. În acord cu tradițiile spirituale, ea trebuie să respecte ordinea superioară cosmică, care ne depășește și de asemeni ordinea morală ca și consecință a acesteia.

Smerenia, bunăvoința, politețea, respectul pentru ceea ce noi nu înțelegem, sentimentul profund de solidaritate cu ceilalți, respectul față de orice alterități, voința de a face sacrificii sau acțiuni bune pe care numai veșnicia le va recompensa, această veșnicie care ne observă, liniștită, prin conștiința noastră - iată tot atâtea valori ce ar putea și ar trebui să fie programul construcției europene. Construcția europeană are nevoie de lansatori de poduri. Aceasta ar putea fi în mod special vocația diasporei ortodoxe, acelei, încă fragile, „ortodoxii occidentale” pe cale să se manifeste, în Europa de Vest (*va urma*).

¹² Vezi *Liturghier*, EIBMBOR, București, 2012, p. 160.

Obiceiuri și tradiții din zona Beiușului, însuflețite de amintirile copilului de-odinioară

Prof. Ioana Tomescu

Colegiul Tehnic „Traian Vuia” Oradea

In fiecare an, de fiecare dată și parcă în același loc sufletu-mi tresare și trăiește cu toată făptura sa, în ciuda amorțelii de afară. Și totul se întâmplă în anotimpul alb, în vremea colindelor, în ceas de mare sărbătoare creștină, dar mai ales în satul bunicilor. Satul TOTORENI înseamnă pentru mine un tărâm care abia acum, adult fiind, îl consider de basm pentru că acolo am trăit cele mai fermecătoare clipe: clipele copilăriei. Aproape în fiecare sfârșit de săptămână și absoluți prezenți la fiecare vacanță și sărbătoare, lumea de-aici m-a pregătit pe mine și pe fratele meu pentru viitor. Lăsați în grijă a doi bunici harnici, dar mai ales în grija unei bunici înțelepte, am primit educația bună, care împreună: munca, înțelegerea, omenia, credința, smerenia într-un tot unitar: FAMILIA. Însă satul Totoreni este o localitate că ori care alta din județul Bihor, comună Târcaia, care din punct de vedere geografic este o localitate situată în Depresiunea Beiușului, încadrându-se în zona pădurilor de foioase subzona stejarului. În zona de șes, plantele de cultură sunt: grâul, orz, ovăz, secară, porumb, cartofi, floarea soarelui, legume și pomi fructiferi. Oamenii de-aici păstrează legătura strânsă prin organizarea specifică a locuințelor țărănești transilvănene din Ardeal, în prezent având aspect urbanistic. Fiecare casă este îmbrăcată din mâna femeilor care au țesut feleguțe, „felegi de masă” și covoare cuverturi în război.

Un simbol aparte este Biserica Ortodoxă veche cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* construită în 1697 pictată de Simion Darabanț în 1818.

Acest minunat loc va rămâne prezent în sufletul meu nu numai prin minunatele locuri pe care le-am străbătut de-a lungul anilor copilăriei, ci mai ales prin imaginea veșnică a bunicii și a dibăciei mâinilor ei. De fiecare dată în fiecare an, oricât de aglomerați erau umerii bunicii cu trudă de pe tot parcursul anului nu lipsea coptul pâinii, al colacilor și al pupilor frământați în copaia din lemn și înșirați frumos pe ștergarul țesut în războiul din tinda casei, așezat apoi pe lavița din lemn. Cu mâinile gârbovite, cu fața brăzdată de trecerea timpului, dar cu multă dragoste se trezea dis-de-diminează, când „pruncii” încă dormeau să facă focul, să aducă făina la încălzit, să fie numai bună pentru frământat. Așa își pregătea bunica această activitate, de una singură sau ajutată de surate. Și așa i-a fost calculată toată viața... căci n-a fost întrebare din partea noastră care să nu aibă răspunsul

bunicii. Acest obicei era prezent în casa noastră nu numai la Crăciun, ci și la Paști sau alte sărbători creștine.

Astăzi, prin ochii unui adult, re trăiesc speranța, bucuria, entuziasmul și credința care au ca punct de intersecție poarta casei bunicii mele, care acum, așa cum ne avertiza prin vorbele-i înțelepte cândva, este încuiată. Totuși ne adună pe toți care astăzi, părinți fiind, și aflați departe de ceea ce se întâmpla odinioară în satul îmbătrânit, povestim copiilor noștri despre lumea care pentru noi era lipsită de griji. În reculegere scăpăm o lacrimă și puține sunt serile în care nu ne amintim cu drag de cea mai bună, harnică, înțeleaptă, credincioasă și în același timp hazlie bunică care ținea la rang înalt spiritul gospodăresc care încet pierde din supremație.

Cu corinda subsioară, cioplită de bunicul dintr-un lemn rezistent, dar elastic în același timp, porneam din casă-n casă cu colindatul, mai întâi băieții, iar în a doua parte a zilei, fetele. Fiecare gazdă se arată de cu dimineață la poartă ca nu cumva vreo fată să calce pragul casei înaintea unui băiat sau bărbat, căci se consideră, superstițios vorbind, ca tot anul gazdei îi va merge rău. Cu obraji rumeni, băteam toate ulițele satului cu colinda și culegeam din casă-n casă „pupul” (colacul) pe care-i înșiram pe corindă. Repertoriul colindelor era pregătit minuțios atât la școală cât și acasă: *Trei Păstori, O, ce veste minunată!, Domn, Domn să-nălțăm...*

Tăiatul porcului se făcea cu mare fast, activitatea fiind programată din timp, anunțați vecinii și rudeniile spre a sări în ajutorul gazdelor. Căci pe atunci oamenii se ajutau unii pe alții, puneau umăr de la umăr, mână de la mână și toți erau mulțumiți.

După post și rugăciune, în casele țăranilor venea Crăciunul, așteptat cu masa încărcată care era agonisită din truda omului simplu. Copiii așteptau Crăciunul prin farmecul sărbătorii și nu neapărat prin apariția Moșului.

Intratul în Biserică, în dimineața lui Crăciun se făcea cu noaptea-n cap mergeau de obicei bărbații din casă, iar femeile (în cazul nostru bunica și mama) pregăteau țuica fiartă, fierbeau sarmalele și tăiau cozonacii, ca masa să fie servită în familie, cu bună credință, cu Tatăl Nostru și cu binecuvântarea lui Dumnezeu.

Totul era minunat de la locuri și oameni până la obiceiuri și tradiții. Astăzi, sub semnul cadourilor al Moșului Crăciun cât mai bogat cu obiecte de-o tehnologie cât mai avansată, cu multe cumpărături, aceste obiceiuri parcă se pierd.

Acum, că sunt și eu părinte realizez de ce intersecția frământărilor, întrebărilor, libertăților, frumuseților copiilor noștri este casa bunicilor... pentru că acolo este liniște, timp, înțelepciune și belșug.

Zona Beiușului cuprinde foarte multe obiceiuri și tradiții legate de cele mai importante praznice și evenimente religioase de pe parcursul anului. Fiecare subzonă, din acest areal, are un specific aparte, o strălucire aparte în ritualul și desfășurarea obiceiurilor. Subzona Roșia, ca de

altfel și celelalte: Budureasa, Pietroasă, Șoimi, Răbăgani păstrează și astăzi obiceiurile arhaice și religioase care pot fi foarte bine valorificate în serbările și activitățile elevilor, în special prin evenimente: Nașterea Domnului, Învierea Domnului, Rusalii - rugăciunile pentru holde care au corespondent în mitologia populară Dodoloaia - ritual de invocare a ploii. Școala are un rol deosebit în păstrarea și transmiterea obiceiurilor religioase și laice ale strămoșilor noștri.

Nașterea Domnului- sărbătoarea bucuriei și a dăruirii

Sărbătoarea Nașterii Domnului Iisus Hristos are o imensă încărcătură teologică și duhovnicească. Este momentul zero în care începe *„viața cea nouă, viața în Hristos”*, prin lucrarea Duhului Sfânt (PS Sofronie Drincec, Episcopul Oradiei), iar după cum ne spune stihul Învierii *„Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într-ânsa”*.

Și cum să nu ne bucurăm noi oamenii de nașterea Pruncului Sfânt când întreaga natură, întregul Cosmos Îl tresaltă.

Nașterea Sa a redeschis drumul comunicării omului cu Dumnezeu, precum a fost mai înainte de căderea în păcat. Este sărbătoarea bucuriei și a dăruirii. Să dăruim aproapelui nostru dragostea ce ni se revarsă din suflet, căldura sufletească care izvorăște din lăuntrul nostru, sprijin moral și material celor aflați în nevoie.

Cel mai mare dar primit de omenire a fost venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu cu scopul de a dăruia omului viața veșnică „ca oricine crede în El să nu moară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3; 16), toate celelalte fiind daruri duhovnicești *„darurile Duhului Sfânt, împărțite după a Sa voință”* (Evrei 2; 4).

Însuși Pruncul Iisus, abia născut în ieslea din Peștera Betleemului, a primit daruri de la cei trei magi sosiți acolo călăuziți de stea: aur, smirnă și tămâie adică simbolizând cele trei calități ale Mântuitorului: Arhiereu, Împărat și Profet.

Praznicul Nașterii Domnului este un prilej de înălțare sufletească de apropiere de Iisus Hristos, mai ales de către copii. Inocenți, aceștia își însușesc învățăturile Sale și se bucură nespus la primirea darurilor atunci când în sfânta seară de ajun vine Moș Crăciun.

Tot atunci se împodobește bradul, iar în jurul său creștinii cântă colinde străvechi venite din timpuri imemorabile, de pe vremea lui Bădica Traian.

În seara sfântă de Ajun cete de copii și adulți pornesc la colindat vestind prin glasul lor cristalin Nașterea Domnului.

Răsplata efortului depus constă în mere, nuci, dulciuri, cozonaci, cârnați, caldaboși - fiecare creștin după starea materială.

Tudor Arghezi – între credință și tăgadă

Prof. Ramona Maria Urdea

Liceul Ortodox „Episcop Roman Ciorogariu” Oradea

1. Introducere

Una din laturile dominante ale poeziei argheziene stă sub semnul căutărilor filozofico-religioase. Ca toți marii poeți ai lumii, Arghezi a fost răscolit de-a lungul întregii sale vieți de o serie de probleme fundamentale pentru cunoașterea rostului omului pe pământ, a începuturilor existenței acestuia în Univers, a perspectivelor care i se deschid, a morții care pune capăt zbaterilor lui continui pentru înfrumusețarea vieții pe care vrea s-o clădească urmașii săi. Până să ajungă la cunoașterea și însușirea filozofiei materialist-științifice clarificatoare, poetul s-a războit cu fantomele Divinității și morții, ale vieții viitoare - într-o luptă piept la piept, dramatică și îndârjită, al cărei rod literar îl constituie unele dintre cele mai strălucitoare creații poetice argheziene. Ispita cunoașterii, setea devorantă, biciuitoare de-a străpunge cu mintea necunoscutul, care, pe aceeași măsură cu care poetul se apropia de el, părea a se depărta de mijloacele de pătrundere și de înțelegere ale lui, stă la baza unei mari părți din opera de până la Eliberare a scriitorului.

Făcând o statistică a poeziei de inspirație religioasă din opera lui T. Arghezi, după ediția din 1943, Șerban Cioculescu constată că aproximativ 60% din creația poetică argheziană „*poartă pecetea mai puternică sau mai slabă a problematicei religioase*” („**Introducere în opera lui Tudor Arghezi**”, 1971). Dacă se adaugă și episodul trecerii prin călugărie, ne aflăm în fața unui caz unic în literatură noastră, în care experienței poetice a căutării lui Dumnezeu i se adaugă experiența trăirii monahale.

Psalmii sunt expresia sublimată a căutării dialogului cu Dumnezeu, în libertatea absolută a omului de a alege calea apropierei de Divinitate. Într-o lume tot mai desacralizată, cum se anunța cea în care poetul scrie psalmii, tânguiriile psalmistului, stările de criză, momentele de exasperare ori de fericită regăsire de sine exprimă situația dramatică a condiției umane, supusă unor solicitări contradictorii.

Majoritatea psalmilor au fost creați în intervalul 1923-1927 și au fost integrați sumarului „**Cuvintelor potrivite**,, , după ce apăruseră în „*Gândirea*” , „*Lumea*,, , „*Adevărul literar*” ș.a. O

generație poetică se afirmă în forță după primul război mondial și își face din tema religioasă o preocupare principală. V. Voiculescu publică în 1927 **”Poeme cu îngerii,”** , L. Blaga, în 1929, **„Lauda somnului”**. În secolul al XIX-lea, poeții noștri scriu rugăciuni (V. Cârlova, Gr. Alexandrescu, I. H. Rădulescu ș. a.), în secolul al XX-lea se manifestă o preferință pentru psalm. Al. Macedonski cu **„Psalmi moderni”** (1895), în care se mai păstrează atmosfera vechilor psalmi biblici. Psalmul interbelic filozofează, e creat de o conștiință problematizantă, hotărâtă să ia totul de la început și să-și pună întrebările fundamentale într-o lumină nouă.

2. Creația argheziană

Motivul căutării Divinității, prezent în poezia argheziană încă de la primele debuturi ale poetului, devine în *Psalmi* o obsesie tiranică, înfrigurată căutare care se prelungește până în *Stihuri de seară* și *Hore* și în multe alte poezii și scrieri în proză ale poetului. Această dramă a căutărilor obsedante capătă în versurile din *Psalmi* o deosebită forță a expresiei lirice. Psalmii arghezieni sunt monologuri ale celui - care - glăsuiește-n pustiu. Monologul nu ajunge niciodată să devină dialog.

În psalmii arghezieni surprindem mai degrabă ecouri ale Vechiului decât ale Noului Testament. Poetul e un emul al acelor mitic-arhaici homines religioși care s-au luat la harță cu Domnul lor, l-au înfruntat, au violentat cerul, s-au luptat cu îngerul. Tonul său, în genere, este acela al unui Iov, bărbatul care nu cedează, nu acceptă nici un compromis, nici resemnare, care se-afirmă pe sine în fața unui Iehova pierdut în tenebre și tăcere. Cuvântul său este stârnit chiar în Tăcerea absolută căreia i se adresează și în care se aude pierind.

În cultura modernă, *psalmul* este o specie lirică cu o accentuată factură filosofică. Acest tip de poezie s-a potrivit personalității argheziene, așa încât poetul a publicat în întreaga sa carieră 18 psalmi răspândiți în toate volumele - de la *„Cuvinte potrivite”* (volumul de debut, în care apar 9 psalmi) până la ultimul volum publicat în timpul vieții: plachetele *„Frunze”* și *„Noaptea”* (când poetul trecuse de 80 de ani); majoritatea poemelor poartă titlul *„Psalm”*, doar trei având titluri mai dezvoltate (*„Psalmul mut”*, *„Psalmul de taină”*, *„Psalm de tinerețe”*).

Psalmii arghezieni nu sunt **”cântece de slavă”** a divinității, ci meditații filozofice care adâncesc și amplifică motive și teme anunțate în alte poezii. Căutarea lui Dumnezeu nu are nimic mistic, ci pornește dintr-o nevoie de înțelegere, de cunoaștere. „Limbajul, forma exterioară pot înșela. Fondul e un zbucium interior către eliberare, o necesitate de ordine și de coerență.”¹

¹ M. Ralea, Prefață la volumul *„Versuri”* apărut în colecția B.P.T., 1960, E.S.P.L.A., p.170

O primă sursă de inspirație a psalmilor arghezieni este livrescă, autorul cunoscând cei 151 de psalmi cuprinși în „*Psaltire*”, atribuiți, prin tradiție, lui **David**, regele poet și profet. Cuvântul *psalm* (termen de origine grecească > *psalmos* – „cântec”) desemnează o compunere poetică biblică, specifică vechilor evrei, având caracter de rugăciune, odă sau elegie sacră, acompaniată de harpă. Esențialul în psalmii biblici este pledoaria pentru o existență spirituală înaltă, pentru o viață întru Dumnezeu.

La originea întregii poezii argheziene și în special a psalmilor stau și anii petrecuți între zidurile mănăstirii Cernica. Această experiență ascetică, atmosfera monastică, precum și contactul cu o cultură din alt veac și din alt orizont al spiritului, explică reforma totală a lexicului poetic. Se observă „o invazie de liturghii, de haruri, de aghiesme și policandre, de utrenii și psalmi, de canoane și chinovii, de vecii, de miruri și arhangheli, de heruvimi, oseminte, altare, de tămâie, cădelnițe, patrafire, un întreg repertoriu de imagini pe care nimeni până la el nu le întrebuițase cu atâta stăruință și care-l vor urmări pe fostul călugăr, ca o tiranică obsesie, până la moarte.”²

Apariția *Psalmilor* în epocă a determinat critica literară să încerce să dezlege misterul personalității complexe a lui Tudor Arghezi și să vadă dacă în spatele operei sale se ascunde un credincios sau un necredincios. Exegeții mai vechi au văzut în ei o incontestabilă implicație religioasă, explicând legătura cu spiritualitatea creștin-ortodoxă. Comentatorii mai noi propun interpretări la polul opus, afirmând că Tudor Arghezi este un „spirit fundamental nereligios”³, torturat de spaima de moarte și de singurătate. Părerile sunt împărțite, dar însuși faptul că necredința sau credința sa fac obiectul unor investigații de mare anvergură este suficient pentru a-l cataloga printre marii poeți de inspirație religioasă.

Divinitatea argheziană este un ideal absolut și poate fi comparată cu Ideea lui Platon, cu Voința lui Schopenhauer, Demiurgul lui Eminescu, Marele Anonim al lui Blaga. Noutatea nu constă în năzuința spre absolut, ci în umana și înfricoșătoarea dramă a imposibilității cunoașterii totale. Zbaterea „între credință și tăgadă” este o aventură a spiritului, drama unei conștiințe temerare și lucide din care se naște implorarea și dorul chinuitor al psalmistului: „Nici rugăciunea, poate, nu mi-e rugăciune / Nici omul meu nu-i poate omenesc / Ard către tine-ncet ca un tăciune / Te caut mut, te-nchipui, te gândesc”.

„Ceea ce apare în țesătura psalmilor nu sunt afecte, idei, reprezentări, ci situații arhetipale ale omului în fața divinului.”⁴

În primul text liric cu titlul *Psalm* („*Aș putea vecia cu tovărășie*”) omul este singur cu puterile sale. Atitudinea lui este de sfidare a divinității, încercând să făurească o lume nouă, fiind

² Al. George, „*Marele Alpha*”, Editura Cartea Românească, București, 1970

³ N. Manolescu, „*Tudor Arghezi, poet nereligios*”, Editura Cartea Românească, București, 1971

⁴ N. Balotă, „*Opera lui Tudor Arghezi*”, Editura Eminescu, București, 1979, p.151

conștient de puterile și știința lui. Poetul se identifică cu Orfeu, pentru care instrumentul răspunde docil apelului poetic: „Orișicum lăuta știe să grăiască,/ De-o apăs cu arcul, de-o ciupesc de coarde.” Este convins că poartă în sine, „ca o chezășie”, marele leac prin care poate îndepărta clipa morții, și-și revendică accesul la vecie prin cuvântul său. Omul își asumă puterile creatorului, trăind în „tovărășie” cu divinitatea, sfidând-o: „Pâinea nu mi-o caut să te cânt pe tine/ Și nu-mi vreau cu stele blidu-nvăluit.” În finalul psalmului poetul se coboară în lumea materială, mistuit încă „de o neliniștită patimă cerească” și-ncearcă să ascundă faptul că încrederea în Dumnezeu îi „dezmierdase” multe ceasuri ale singurătății: „Vreau să pier în beznă și în putregai/ Ne-ncercat de slavă, crâncen și scârbit/ și să nu se știe că mă dezmierdai/ Și că-n mine însuși Tu vei fi trăit.”

Psalmul „*Sunt vinovat că am râvnit*” este o provocare adresată divinității, aceasta fiind un alt mod, negativ, al invocării ei. Poetul își asumă „vinovăția” de a râvni „mereu numai la fruct oprit”, dar aceasta nu conduce la o stare de căință ci, din contră, exprimă orgoliul celui care dorește „bunurile toate”. Se-nțelege însă din acest Psalm că „bunurile toate” râvnite cu atâta înverșunare nu sunt cele lumești, ci marea ispită originară a căutării lui Dumnezeu.

Asemenea lui Lucifer, poetul are curajul să conteste divinitatea, modificându-i condiția de excepție. Știe însă că săvârșește singurul păcat neiertat: „Păcatul meu adevărat/ E mult prea greu și neiertat./ Cercasem eu cu arcul meu, Să te răstorn pe tine, Dumnezeu!/ Tâlhar de ceruri îmi făcui solia/ Să-ți jefuiesc cu vulturii tăria.”

Cuvântul adresat cuiva se justifică prin răspuns, chiar dacă acesta reprezintă o interdicție sau o condamnare. Provocarea psalmistului arghezian rămâne monolog, ea neprimind niciodată o replică sacră. Dumnezeu rămâne învăluit în tăcere. El nici măcar ca Logos nu este accesibil. O singură dată poetul pare a fi auzit, totuși, un răspuns: „Ți-am auzit cuvântul zicând că nu se poate!” Este același răspuns pe care, în „Luceafărul” lui Eminescu, Tatăl i-l dă nemuritorului Hyperion, când acesta își dorește condiția de creatură: „Îți dau catarg lângă catarg,/ Oștiri spre a străbate/ Pământu-n lung și marea-n larg,/ Dar moartea nu se poate.” Dacă însă eroul eminescian, reinițiat în tainele înțelepciunii divine, până la urmă înțelege și se resemnează, omul arghezian se dovedește incapabil de iluminare și-și continuă tânguirea și reproșurile: „Pentru credință sau pentru tăgadă / Te caut dârz și fără de folos / Ești visul meu din toate cel frumos/ Și nu-ndrăznesc să te dobor din cer grămadă.”

Drama omului nu se referă la absența unui Dumnezeu în sine, ci la absența oricărui semn concret prin care El ar putea să-i fie accesibil. Asemenea lui Iov și psalmistului David, poetul are sentimentul părăsirii și suferă că Dumnezeu și-a întors fața de la el, că l-a lăsat singur, că între El și om a tras o perdea de nepătruns, că s-a învăluit într-o taină neagră, asemenea întunericului. Absența semnului revelator duce nu la necredință, ci doar la îndoială: „Ești ca un gând, și ești și nici nu ești, / Între puțină și-ntre amintire.”

Psalmistul lui Arghezi e o natură de luptător, un spirit nonconformist și îndrăzneț care declară război deschis oricăror opreliști: "Când mă găsesc în pisc / Primejdia o caut și o isc / Mi-aleg poteca strâmtă ca să trec / Ducând în cârcă muntele întreg". Agnosticismul este resimțit ca o suferință acută care se descarcă aproape imediat într-un gest de rebeliune împotriva mărginirii condiției umane. Sfidând piedicile, ei se ridică împotriva cerului ca Prometeu: "Cu mine omenirea, Părinte, se va stinge? / Dă-mi pacea și răbdarea s-o caut și s-o cânt".

Încordarea urcă spre paroxism, fulgerele mâniei se întetesc, de la avertisment trece la amenințări: „Pentru credință sau tăgadă / Te caut dârz și fără de folos / Și te slujesc, dar Doamne, până când?"; ca apoi să vină cu o nouă provocare: „Singuri, acum, în marea ta poveste / Rămân cu tine să mă mai măsor / Fără să vreau să ies învingător / Vreau să te pipăi și să urlu: este!".

Extraordinara zbuciumare între certitudine și tăgadă, între lumina sufletului și amurgul lui este învederată și în "tare sunt singur, Doamne, și pieziș! / Copac pribeag uitat în câmpie / Cu fruct amar și cu frunziș / Țepos și aspru-n îndârjire vie".

Se observă, în toți psalmii arghezieni, înverșunare, răzvrătire, titanism, demonism, chiar blasfemie, dar tăgadă absolută, definitorie nu se poate afla în psalmii lui Arghezi, care a încorporat în stihuri zbuciumul lui de-o viață lungă, o tensiune continuă care izvorăște din alcătuirea lui spirituală caracterizată prin atitudini și tendințe contradictorii, așa cum se autodefineste în „Portret”: „Cu o frunte dau în soare, cu celelalte-n noapte /.../ Sunt înger, sunt diavol și fiară și alte-asemeni / Și mă frământ în sine-mi ca taurii-n belciug” și, ca și în „Rugăciunea unui dac” a lui M. Eminescu, Arghezi vorbește și creează în numele omenirii întregi și e gata să ia asupra-și toată povara luptei pentru „bine, frumos și adevăr”: „În mine se deșteaptă o-ntreagă omenire / Sunt cei ce-au fost pe vremuri, sunt cei ce sunt acum / Câte-o grădină veche, surpată-n suvenire / Mi-aruncă dinainte belșuguri de parfum /.../ Și voia mea de bine, frumos și adevăr / Îngăduie să-și ție și-acolo-n gânduri jugul / Simțindu-mi spinii frunții ieșind cu răni prin păr / Sunt cel dintâi porunca s-o dau: Aprinde-ți rugul.”

„Dumnezeu, credință, negație, revoltă, nostalgie, limită existențială, inspirație divină nu sunt simple «teme» în poezia lui Arghezi, ci expresia patetică a unor gânduri și sentimente intime ce i-au brăzdat viața ca niște fulgere dureroase. Chiar dacă pare în răspăr cu simțul comun, poezia lui trădează neconținut, de la un vers la altul, un homo religiosus cum nu avem un altul în întreaga literatură română.”⁵

⁵ Bartolomeu al Clujului, „*Mari poeți de inspirație creștină*”, Studii teologice 1-3 ianuarie-iunie 1994, București, pag 34

Bibliografie:

- M. Ralea, Prefață la volumul „*Versuri*” apărut în colecția B.P.T., 1960, E.S.P.L.A.
- Al. George, „*Marele Alpha*”, Editura Cartea Românească, București, 1970
- N. Manolescu, „*Tudor Arghezi, poet nereligios*”, Editura Cartea Românească, București, 1971
- N. Balotă, „*Opera lui Tudor Arghezi*”, Editura Eminescu, București, 1979.
- Ș. Cioculescu, *Introducere în poezia lui T. Arghezi*, Editura Minerva, București, 1971

Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării în revista „Dascălul creștin”

Materialele și studiile trimise spre publicare trebuie să fie în conformitate cu normele științifice în vigoare.

Nu se vor publica materiale fără note bibliografice, bibliografie sau cu citări eronate.

Materialele pentru publicare vor fi trimise prin e-mail la adresa: dascalul.crestin@yahoo.com.

Pentru culegerea materialului se va utiliza editorul de texte Microsoft Word.

Nu se acceptă lucrările culese fără diacritice.

Setarea paginii: format A4, având următoarele margini: sus – 2 cm; jos – 2 cm; stânga – 2 cm; dreapta – 2 cm.

Textul de bază va fi cules cu fontul Times New Roman, corp 12, justify, la un rând și jumătate (1.5 lines), iar notele bibliografice cu fontul Times New Roman, corp 10, la un rând (single); titlul cu fontul Times New Roman, corp 14, centrat (center), îngroșat (bold), iar numele și prenumele autorului vor fi trecute la un rând sub titlu cu font Times New Roman, corp 12, aliniat la dreapta (align right), înclinat (italic). Sub numele autorului se va trece instituția de învățământ la care autorul activează cu fontul Times New Roman, corp 12, aliniat la dreapta (align right).

Paragrafele se vor distinge prin indentarea primului rând, și prin distanțare de paragraful anterior (6 pt.)

Indentarea primului rând al paragrafului se va face cu tab, nu cu spații.

Semnele de punctuație (, , ; , ! , ? , ...) nu vor fi precedate de spațiu, dar vor fi urmate de spațiu.

După ghilimelele și parantezele de deschidere nu se introduce spațiu; ghilimelele vor fi „...”.

Pentru inserarea fracțiilor, formulelor matematice, ecuațiilor, folosiți editorul de ecuații al Microsoft Word.

Notele bibliografice vor fi inserate cu comanda *Insert Footnote* și vor apărea la subsolul paginii. La finalul studiului nu se va mai indica bibliografia folosită, deoarece lucrările folosite apar în cadrul notelor de la subsol.

Notele bibliografice vor avea următorul format:

- Pentru cărți:
 - Prenumele și numele autorului,
 - Titlul lucrării (scris cu caractere italice)

- Volumul (dacă este cazul)
- Ediția lucrării (dacă e cazul)
- Traducătorul cărții
- Editura la care apare cartea
- Localitatea și anul apariției cărții
- Pagina citată

Exemplu:

Henri-Irénée Marrou, *Biserica în antichitatea târzie (303-604)*, ed. a II-a, trad. Roxana Mareș, Ed. Teora, București, 1999, pp. 26-30.

Pentru articole și studii:

- Prenumele și numele autorului
- Titlul articolului sau studiului (scris cu caractere italice)
- Numele revistei în care apare articolul sau studiul
- Numărul revistei și anul apariției
- Editura, localitatea și anul apariției publicației
- Pagina citată

Exemplu:

Bogdan Popescu, *Simfonia bizantină. Eusebiu de Cezareea și Sfântul Ioan Hrisostom*, în *Orizonturi teologice*, anul III, nr. 4/octombrie-decembrie 2002, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2002, p. 179.

Precizarea paginii: „p.“ când este vorba despre o singură pagină, „pp.“ când este vorba despre mai multe. Indicațiile în latină (*idem*, *op. cit.*, *ibidem*, *sqq.* etc.) vor fi trecute cu caractere italice.

În redactarea materialelor va fi folosit sistemul ortografic cu „â“ și „sunt“, precum și normele ortografice impuse de *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Editura Academiei Române, București, 2005.

Lista de abrevieri uzuale:

cf. = *confer* (compară)

e.g. = *exempli gratia* (de exemplu)

ed. (ediția, editor; plural: eds)

et al. = *et alii* (și alți autori)

sq./sqq. = *sequens* (și pagina/paginile următoare)

ibid. = *ibidem* (în același loc; se folosește într-o trimitere care urmează imediat după o altă trimitere la aceeași operă; este urmată de numărul paginii la care se trimite)

id. = *idem* (același; se folosește într-o trimitere care urmează după o alta în care s-a folosit *ibid.*, atunci când se trimite la aceeași operă, aceeași pagină; nu mai este urmată de numărul paginii)

i.e. = *id est* (adică)

infra (mai jos)

ms. = *manuscriptum* (manuscris; plural: *mss.*)

op. cit. = *opere citato* (opera citată)

loc. cit. = *loco citato* (similar cu *op. cit.*, dar folosit numai atunci când trimiterea este la aceeași pagină ca în trimiterea anterioară)

passim (pe alocuri)

supra (mai sus)

vol. (volumul, volumele)

**Semnatarii studiilor își asumă responsabilitatea
pentru conținutul acestora!**